

Management letter

Gemeente De Bilt
Boekjaar 2021

Aan het College van Burgemeester en
Wethouders van de gemeente De Bilt
Soestdijkseweg Zuid 173
3721 AB, De Bilt

ONDERWERP:
Management letter 2021

DATUM:
2 maart 2022

Geacht College,

Als onderdeel van de controle van de jaarrekening 2021 van gemeente De Bilt hebben wij de administratieve organisatie en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing beoordeeld, teneinde onze controlewerkzaamheden in overeenstemming met Nederlands recht waaronder de controlestandaarden te kunnen bepalen.

De opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsmaatregelen van de belangrijkste bedrijfsprocessen, inclusief de geautomatiseerde gegevensverwerking, in uw gemeente zijn beoordeeld en getoetst, zodat we een terugkoppeling kunnen geven over de betrouwbaarheid van de interne informatievoorziening en de jaarrekening.

Onze bevindingen zijn gebaseerd op de normale werkzaamheden in het kader van de jaarrekeningcontrole. Deze brief bevat daardoor niet alle onvolkomenheden in uw organisatie, die bij een eventueel uitgebreid en hierop specifiek gericht onderzoek naar voren zouden kunnen komen. Zoals u zult begrijpen, is de managementletter van nature kritisch. Wij rapporteren over de eventuele leemtes of mogelijkheden ter verbetering van de financiële en administratieve processen, de administratieve organisatie daarvan en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing.

Op uw verzoek geven wij in deze managementletter aan op welke wijze verbeteringen van de administratieve organisatie en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing kunnen worden gerealiseerd. De aanbevelingen en oplossingsrichtingen zoals beschreven in deze managementletter bieden u handvatten voor deze uitwerking. Wij hebben de concept management letter toegelicht en besproken met een afvaardiging van de ambtelijke organisatie alsmede met de auditcommissie.

Deze managementletter is door ons opgesteld voor uw informatie en mag niet zonder onze uitdrukkelijke toestemming geheel of gedeeltelijk aan derden ter beschikking worden gesteld.

Wij danken u en uw medewerkers voor de samenwerking en zijn graag bereid tot het verstrekken van nadere toelichting.

Hoogachtend,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

G.J. van Luyk AA

Inhoudsopgave

CONTACT

G.J. van Luyk AA

Director (eindverantwoordelijk accountant)

+31 6 55 37 14 01

f.vanluyk@bakertilly.nl

drs. J.M.A. Drost RA

Partner Audit (adviserende rol ten behoeve van
auditcommissie/ Raad)

+ 31 6 22 18 93 49

j.drost@bakertilly.nl

J. Smit RA

Senior Manager

+ 31 6 12 23 90 91

j.smit@bakertilly.nl

KANTOORGEGEVENS

Postbus 85007

3508 AA Utrecht

1. Bestuurlijke samenvatting	4
2. Bevindingen en aandachtspunten	7
3. Bevindingen IT-beheersing	43

Bestuurlijke samenvatting

1. Bestuurlijke samenvatting

Deze managementletter bevat onze bevindingen die zijn gebaseerd op onze werkzaamheden in het kader van de jaarrekeningcontrole voor het jaar eindigend op 31 december 2021. In de managementletter gaan we in op de beheersing binnen de processen.

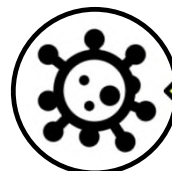

Uw interne beheersing heeft verbetering nodig. We hebben geen significante tekortkomingen in uw AO/IC geconstateerd welke van invloed zouden kunnen zijn op de strekking van ons oordeel bij de jaarrekening. Wel hebben we in deze managementletter een aantal aanbevelingen, welke wij in hoofdstuk 2 een prioritering hebben meegegeven. Wij constateren dat het niveau van de interne beheersing ten opzichte van vorig jaar beperkt is verbeterd maar dat dit nog geen impact heeft op de controleaanpak die gegevensgericht zal zijn. In relatie tot de toenemende eisen bij een controle en met het oog op het feit dat de gemeente zelf een oordeel over zijn rechtmatigheid moet gaan geven vinden wij het huidige niveau van de AO/IC een onwenselijke situatie. Deze ontwikkelingen hebben ook tot gevolg dat wij meer bevindingen hebben dan voorgaand jaar. De gemeente onderkent de noodzaak om de interne organisatie en controle te verbeteren en heeft in dit kader een verbeterplan opgesteld. Wij onderschrijven de door de gemeente onderkende prioriteiten ten aanzien van de door te voeren verbeteringen. Op pagina 39 komt het verbeterplan uitgebreider terug.

Het is zaak dat de gemeente waarborgt dat de processen in de nabije toekomst in de basis goed zijn ingericht met daarbij zichtbare interne controles in de 1^e en 2^e lijn zodat de controle van de VIC van gegevensgericht naar meer systeemgericht kan gaan. Voor onze controle betekent dit dat er hoofdzakelijk sprake zal zijn van een gegevensgerichte controle.

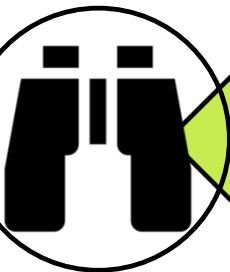

In het kader van onze jaarrekeningcontrole hebben we de interne beheersing rondom uw IT onderzocht. We hebben in dat kader de applicaties Key2Financiën en ZorgNed onderzocht. In hoofdstuk 3 zijn onze aanbevelingen opgenomen.

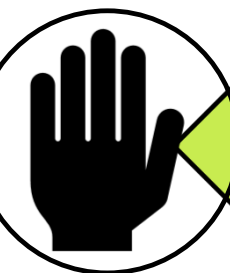

Covid-19 heeft ook voor 2021 nog een belangrijke invloed op uw gemeente, de gemeentelijke processen en uw financiële stromen. In lijn met voorgaand jaar heeft de Tozo (Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers) doorgelopen, daarbovenop is ook de TONK (Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten) ingevoerd. Beide regelingen worden voor de gemeente uitgevoerd door de Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug (RDWI). Het is en blijft zaak om als gemeente zichtbaar vast te blijven stellen dat RDWI zijn taken conform de vigerende afspraken uitvoert. Ook andere elementen in de controle worden geraakt door Covid-19, processen lopen op een andere wijze, met uw (zorg)leveranciers zijn alternatieve afspraken gemaakt ten opzichte van de contractering. Daarnaast is het zaak zicht en grip te houden op de verwachte na-ijleffecten in bijvoorbeeld de jeugdzorg.

1. Bestuurlijke samenvatting

Vanaf 2022, mogelijk uitstel naar 2023, dient het college van burgemeester en wethouders zelfstandig verantwoording af te leggen over de rechtmatigheid. Door de intensieve en tijdrovende jaarrekeningcontrole 2020 alsmede vanwege het feit dat de beheersing binnen de processen kan worden verbeterd zal naar verwachting ook voor 2021 sprake zijn van een intensieve controle. Dit is van invloed op het zelf kunnen af leggen van verantwoording over de rechtmatigheid. Wij adviseren de gemeente in relatie tot de capaciteit een realistisch plan op te stellen ten aanzien van het zelfstandig verantwoording af gaan leggen over de rechtmatigheid en de voortgang hiervan tijdig te monitoren. Op basis van de werkzaamheden 2021 tot op dit moment is onze conclusie dat de gemeente nog niet klaar is om zelfstandig verantwoording af te leggen over de rechtmatigheid.

Vooruitblik richting jaarrekeningcontrole 2021. We hebben met uw gemeente goede afspraken over de planning van de jaarrekeningcontrole gemaakt. Op voorhand identificeren we een aantal aandachtsgebieden met verhoogde aandacht in onze controle. Dit betreffen met name de controle op de waardering van de grondexploitatie, juistheid van de verplichtingen in relatie tot het ontbreken van een integrale verplichtingenadministratie, de zichtbare controle op de toereikendheid van de verplichtingen, juiste verwerking van transacties die zowel kenmerken van investeren en (groot) onderhoud in zich hebben, onderbouwingen en aansluitingen van uw (onderhouds)voorzieningen alsmede onderhoudsplannen die zijn onderbouwd, de controle van de naleving van de aanbestedingsregelgeving en de prestatielevering op de inkopen. Tevens is het noodzakelijk dat de verbijzonderde interne controle (VIC) alle materiele stromen en posten van de jaarrekening toereikend en met voldoende diepgang zijn gecontroleerd.

De gemeente heeft naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole 2020 een verbeterplan opgesteld. Het concept hiervan is in december met de auditcommissie besproken. Doel van het plan is om binnen een realistische tijdsplanning de benodigde verbeteringen door te voeren in de organisatie.

Tot slot hebben we vanuit het oogpunt van onze **natuurlijke adviesfunctie** met de ambtelijke organisatie een bijlage gedeeld met actuele ontwikkelingen. Deze bijlage hebben we niet in deze versie van de managementletter opgenomen omdat deze ontwikkelingen vooral toe zien op de uitvoering. Belangrijke elementen zijn hier onder andere dat de commissie BBV afgelopen jaar een aantal belangrijke notities heeft uitgebracht. Dit betreft onder andere de notitie lokale heffingen, de Kadernota Rechtmatigheid 2022, Addendum Kadernota rechtmatigheid 2021 en de notitie paragraaf bedrijfsvoering. In de bijlage, welke met de organisatie zijn gedeeld, worden de belangrijkste aandachtspunten toegelicht. Daarnaast is de regeling Schatkistbankieren gewijzigd, wat gevolgen heeft voor de verantwoording in de jaarrekening. Tot slot wijzen we u op een aantal ontwikkelingen binnen de vastgoedmarkt, het sociaal domein en uw HR-processen.

2. Bevindingen en aandachtspunten

2. Bevindingen en aandachtspunten

2.1 Algemeen

Doel en reikwijdte

Inleiding

Het doel van onze jaarrekeningcontrole is het vormen van een oordeel over de getrouwheid en de rechtmatigheid van de jaarrekening als geheel, zoals bedoeld in het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO). Vanuit de jaarrekeningcontrole beoordelen wij of de kwaliteit van de administratieve organisatie en interne beheersing voor zover relevant voor onze oordeelsvorming en geven wij geen zelfstandig oordeel over de kwaliteit van de administratieve organisatie en interne beheersing. De controle van de jaarrekening omvat het uitvoeren van controlewerkzaamheden, waaronder risicoanalyse, cijferanalyses, beoordeling van de administratieve procedures en het daarmee samenhangende systeem van interne beheersingsmaatregelen en gegevensgerichte controlewerkzaamheden. De samenstelling en omvang van die werkzaamheden zijn noodzakelijk voor het verkrijgen van voldoende controle-informatie ter onderbouwing van ons oordeel.

Risicoanalyse

Onze risicoanalyse richt zich op een betrouwbare totstandkoming van de jaarrekening. Dit betekent dat wij niet alle risico's die voor u als gemeente relevant zijn in onze controle meenemen. De risicoanalyse is een continue proces en stellen wij gedurende de controle indien nodig bij. De belangrijkste bij uw gemeente onderkende risico's / kernpunten in de controle zijn:

- Waardering van uw grondexploitatie;
- Waardering van uw onderhoudsegalisatievoorzieningen in combinatie met een juiste verwerking, in overeenstemming met het BBV, van transacties (activeren/ onderhoud) en een toereikende uitwerking en onderbouwing van de onderhoudsplannen;
- Juistheid alsmede volledigheid van de schulden en overlopende passiva;
- Aanbestedingsrechtmatigheid;
- Prestatielevering inkopen;
- Risico dat het management van de gemeente de procesafspraken doorbreekt, hetgeen een standaard risico is vanuit onze beroepsregels. Dit risico ziet bij uw gemeente met name toe op de schattingsposten in de grondexploitatie en voorzieningen;
- Prestatielevering van de jeugdzorg, de WMO en andere voorzieningen, complicerende factor daarbij is dat deze voorzieningen deels vanwege COVID-19 hebben stilgelegen.

In ons verslag van bevindingen rapporteren wij naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole over bovenstaande punten.

2. Bevindingen en aandachtspunten

2.2 Bedrijfsprocessen

Interne beheersing

Beeld interne beheersing

Uw gemeente moet op het gebied van interne beheersing nog forse stappen zetten. Om alle financiële uitdagingen voor uw gemeente in de komende tijd in goede banen te leiden worden hoge eisen aan het planning- en control instrumentarium, alsmede het interne beheersingssysteem gesteld. De aanstaande invoering van de rechtmatigheids-verantwoording door het college stelt hogere eisen aan het interne beheersingssysteem. De aanwezigheid van een adequaat intern (financieel) beheersingssysteem is daarbij een essentiële randvoorwaarde om te kunnen bijsturen en de betrouwbaarheid van financiële informatie en verslaglegging is van groot belang om dit tijdig en goed te kunnen doen.

Beheersmaatregelen zijn onvoldoende (zichtbaar)

Wij constateren dat op dit moment voor een groot aantal processen de interne beheersingsmaatregelen in het proces ontbreken dan wel onvoldoende vastliggen. In die laatste situatie kan achteraf niet vastgesteld worden of de afgesproken procedures en interne controles wel hebben bestaan en gewerkt. De verbijzonderde interne controlefunctie kan in beide gevallen niet systeemgericht controleren en wij als accountant ook niet. Dat laatste betekent dat een controle meer tijd kost voor zowel de gemeente als voor ons. Daarnaast neemt hierdoor ook het risico op fouten en onrechtmatigheden toe. Bovendien ontbreekt, doordat geen systeemgerichte controle kan plaatsvinden, een automatisch mechanisme waarbij de efficiency, doelmatigheid en effectiviteit van de processen en daarin opgenomen interne beheersingsmaatregelen tegen het licht wordt gehouden. Wij adviseren de zichtbaarheid van de interne beheersingsmaatregelen te vergroten om u in staat te stellen bestaan en werking van de beheersings-maatregelen te monitoren. Dit stelt uw gemeente in staat verder "in control" te komen.

Procesbeschrijvingen

Tot slot is het van belang dat de gemeente beschikt over procesbeschrijvingen, waaruit blijkt hoe interne controles er precies uitzien. Om dit scherp in beeld te brengen is het belangrijk procesbeschrijvingen op te stellen en waar deze reeds voorhanden zijn, deze te verfijnen voor de "key-controls". Deze "key-controls" zitten vaak bij de rollen in functiescheiding van controlerend en autoriserend. Belangrijk hierbij is om de "key-controls" zo scherp mogelijk te beschrijven aan de hand van de 6W's (wie, wat, waarom, wanneer, met welke informatie en wat wordt vastgelegd) zodat iedere betrokken functionaris weet wat er van hem of haar verwacht wordt. Daarnaast adviseren wij u blijvend aandacht te besteden aan het up-to-date houden van deze procesbeschrijvingen.

2. Bevindingen en aandachtspunten

2.2 Bedrijfsprocessen

Beeld interne beheersing

Workflow

In aanvulling op de procesbeschrijvingen geldt dat de gemeente voor een aantal processen werkt met digitale workflow. Deze workflow dient af te dwingen dat de juiste procedure wordt gevolgd alsmede dat de benodigde controles worden uitgevoerd. Om hier in de controle optimaal gebruik van te kunnen maken is het van belang dat in ieder geval aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- 1) De geautomatiseerde omgeving van de workflow dient adequaat te zijn ingericht (rollen/ rechten) en te worden beheerd (toegangsbeveiliging en wijzigingsbeheer).
- 2) De controlehandelingen in de workflow moeten controleerbaar worden vastgelegd zodat achteraf kan worden vastgesteld dat er is gecontroleerd alsmede dat de controle juist is uitgevoerd.

Omslag

Een adequate procesbeschrijving en toereikende inrichting en werking van de interne beheersing vormt de basis om voor de verbijzonderde interne controle en door ons als accountant over te gaan van een gegevensgerichte naar een organisatiegerichte controlestrategie. Hierdoor wordt het mogelijk om te steunen op de maatregelen van interne beheersing waardoor minder gegevensgerichte detailcontroles hoeven te worden uitgevoerd. Daarnaast biedt een toereikende inrichting en werking van de interne beheersing ook een goede grondslag voor de toekomstige rechtmatigheids-verantwoording door het college.

2. Bevindingen en aandachtspunten

2.2 Bedrijfsprocessen

Deze managementletter bevat onze bevindingen die zijn gebaseerd op de onze werkzaamheden in het kader van de jaar-rekeningcontrole voor het jaar eindigend op 31 december 2021. Deze werkzaamheden zijn dan ook niet gericht op het geven van een oordeel over de interne beheersing van uw organisatie als geheel.

Voorgaand jaar hebben wij tijdens onze besprekingen met u diverse aanbevelingen benoemd ter verdere optimalisering van de bestaande administratieve organisatie en interne beheersing. In deze management letter geven wij u een schriftelijke update van onze bevindingen.

In het overzicht hiernaast zijn de bevindingen naar aanleiding van de controle opgenomen. In de sheets hierna zijn de bevindingen in detail uitgewerkt alsmede de ontwikkeling in 2021 en de impact op onze controle benoemd. Tevens zijn de aanvullende werkzaamheden voor onze controle 2021 benoemd welke door de gemeente dienen te worden voorbereid.

In de tabel rechts is een totaal overzicht opgenomen van de het totaal aantal detailbevindingen. De bevindingen en onze aanbevelingen worden op de volgende pagina's van deze managementletter uitgebreider toegelicht.

De kleur van de het symbool geeft de status van de constatering aan.

- = opgelost
- = actie ondernomen, maar nog niet afgerond
- = geen actie ondernomen
- = Nieuwe bevinding

Wij adviseren de gemeente de bevindingen in deze managementletter mee te nemen in het verbetertraject. Hierbij heeft de gemeente de keuze om een bevinding wel of niet over te nemen. Voor de bevindingen die de gemeente wel overneemt adviseren wij een tijdspad voor de implementatie van de verbetering op te nemen.

Bij de nieuwe bevindingen zijn mogelijk ook bevindingen opgenomen die al eerder zijn gerapporteerd en in de loop van de jaren in onderlinge afstemming niet meer zijn opgenomen. Vanwege wijzigingen in het team van Bakertilly alsmede omdat De Bilt een nieuwe concerncontroller heeft hebben wij deze wel (opnieuw) opgenomen. Wij hebben, indien wij dit hebben kunnen achterhalen, bij de bevindingen opgenomen in welke managementletter deze bevinding eerder was opgenomen. Hierbij hebben wij de managementletters 2018, 2019 en 2013 (vorige accountant) betrokken.

De gemeente heeft een verbeterplan opgesteld om de interne organisatie en de beheersing van de processen te verbeteren. Wij onderschrijven de werkwijze die de gemeente hierbij wil toepassen om verbeteringen eerst afgerond en geïmplementeerd te hebben alvorens nieuwe acties op te pakken. Middels deze werkwijze dient de omvang van de verbeteringen en benodigde acties voor de organisatie behapbaar te blijven.

Tot slot hebben wij onderscheid gemaakt in bevindingen en aandachtspunten. Voor bevindingen geldt dat naar onze mening opvolging/ actie vanuit de gemeente noodzakelijk is om getrouwe/ rechtmatige verantwoording op basis van beheersing in het proces vast te kunnen stellen. Aandachtspunten kunnen gezien worden als verdere verfijning van de beheersing en optimalisering van een stuk risicobeheersing. Hierbij heeft de gemeente dus een keuze welk risico zij accepteren.

	aandachtspunten
Aantal nieuwe aanbevelingen	12
Aantal aanbevelingen uit voorgaande jaren	10
Waarvan opgelost in 2021	0
Resterende aanbevelingen uit voorgaande jaren	10
Waarvan reeds acties zijn ondernomen, maar nog niet zijn afgerond	6
Waarvan nog geen acties zijn ondernomen	4
Aantal openstaande aanbevelingen	22

2. Bevindingen en aandachtspunten

2.2 Bedrijfsprocessen

Deze managementletter bevat onze bevindingen die zijn gebaseerd op de onze werkzaamheden in het kader van de jaar-rekeningcontrole voor het jaar eindigend op 31 december 2021. Deze werkzaamheden zijn dan ook niet gericht op het geven van een oordeel over de interne beheersing van uw organisatie als geheel.

Voorgaand jaar hebben wij tijdens onze besprekingen met u diverse aanbevelingen benoemd ter verdere optimalisering van de bestaande administratieve organisatie en interne beheersing. In deze management letter geven wij u een schriftelijke update van onze bevindingen.

In het overzicht hiernaast zijn de bevindingen naar aanleiding van de controle opgenomen. In de sheets hierna zijn de bevindingen in detail uitgewerkt alsmede de ontwikkeling in 2021 en de impact op onze controle benoemd. Tevens zijn de aanvullende werkzaamheden voor onze controle 2021 benoemd welke door de gemeente dienen te worden voorbereid.

Bevindingen

#	Proces	Bevinding	Status	Prioriteit 2021	Prioriteit 2020
1	Sociaal Domein	Geen 4-ogen principe op zorgaanvraag	●	Gemiddeld	Gemiddeld
2	Omgevingsvergunningen	Achterstand facturatie omgevingsvergunningen en overige vergunningen	●	Gemiddeld	Gemiddeld
3	Omgevingsvergunningen	Fouten in de berekening van het legesbedrag	●	Gemiddeld	Gemiddeld
4	Algemeen	Formuleren van interne beheersingsmaatregelen	●	Hoog	Gemiddeld
5	Sociaal Domein	Onvoldoende zekerheid over levering van de zorg inzake de PGB's	●	Gemiddeld	Gemiddeld
6	Sociaal Domein	Betalingen aan zorgaanbieders	●	Gemiddeld	Gemiddeld
7A	Inkopen en betalingen	Controle op prestatielevering	●	Hoog	Gemiddeld
7B	Inkopen en betalingen	Controle op prestatielevering inhuur	●	Hoog	Gemiddeld
8	Inkoop en aanbesteden	Onrechtmatige aanbestedingen	●	Hoog	Gemiddeld
9	Ontvangen subsidies	Niet tijdig aanleveren van subsidieverantwoordingen	●	Gemiddeld	Gemiddeld

2. Bevindingen en aandachtspunten

2.2 Bedrijfsprocessen

Deze managementletter bevat onze bevindingen die zijn gebaseerd op de onze werkzaamheden in het kader van de jaar-rekeningcontrole voor het jaar eindigend op 31 december 2021. Deze werkzaamheden zijn dan ook niet gericht op het geven van een oordeel over de interne beheersing van uw organisatie als geheel.

Voorgaand jaar hebben wij tijdens onze besprekingen met u diverse aanbevelingen benoemd ter verdere optimalisering van de bestaande administratieve organisatie en interne beheersing. In deze management letter geven wij u een schriftelijke update van onze bevindingen.

In het overzicht hiernaast zijn de bevindingen naar aanleiding van de controle opgenomen. In de sheets hierna zijn de bevindingen in detail uitgewerkt alsmede de ontwikkeling in 2021 en de impact op onze controle benoemt.

#	Proces	Bevinding	Status	Prioriteit 2021	Prioriteit 2020
10	Inkopen	Vervanging/ wijzigen rechten budgethouders	●	Gemiddeld	
11	Inkopen	Verplichtingenadministratie onvolledig	●	Hoog	
12	Huren & pachten	Periodieke analyse volledigheid huurbaten	●	Gemiddeld	
13	Grondexploitaties	Geen zichtbare vastlegging IB-maatregelen	●	Hoog	
14	Lonen & salaris	Onvoldoende controle juiste wijze doorvoeren mutaties	●	Gemiddeld	
15	Begraffenisleges	Controle leges	●	Gemiddeld	
16	Verstekte subsidies	Zichtbaarheid controles	●	Gemiddeld	
17	Memoriaal	Geen 4-ogen controle	●	Hoog	
18	Begrotingswijzigingen	Geen 4-ogen controle en check op BBV	●	Hoog	

Aandachtspunten

#	Proces	Bevinding	Status	Prioriteit 2021	Prioriteit 2020
19	Algemeen	Normenkader 2021 dient nog vastgesteld te worden	●	Hoog	
20	Inkopen	Externe inhuur kunnen ook budgethouder zijn	●	Gemiddeld	
21	Lonen & salaris	Uitvoer salarisadministratie door een kleine partij	●	Laag	

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 1	Geen 4-ogenprincipe op zorgaanvraag						
Jaar van constatering:	2019	Proces:	Sociaal Domein	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding voorgaande jaren

Eind 2019 is gemeente De Bilt overgegaan naar een nieuwe zorgapplicatie, Zorgned. Destijds is vastgesteld dat een volledige scheiding bestaat tussen de frontoffice en backoffice. De frontoffice neemt de zorgaanvragen in behandeling en toetsen deze aan de geldende verordening. Zij zijn tevens verantwoordelijk voor het opstellen van het gespreksverslag en plan van aanpak. De frontoffice geeft middels een overdrachtsformulier de indicatie door aan de midoffice. De midoffice steunt volledig op dit overdrachtsformulier. De beschikking wordt vervolgens opgesteld en ondertekent door een medewerker van de midoffice zonder enige inzage te hebben in de zorgaanvraag, onderliggende gespreksverslag en indicatie. Onjuistheden of mogelijke fouten kunnen hierdoor niet worden gedetecteerd door de midoffice

Bevindingen voorgaande jaren (vervolg)

Bij het Sociaal Team is er sinds medio 2020 bij het behandelen van een indicatie altijd sprake van een 4-ogen principe. Een 2e indicatiesteller beoordeelt in principe alle aanvragen. Na akkoord worden de goedgekeurde indicaties doorgestuurd naar de Midoffice. Bij het CJG bestaat dit 4-ogen principe al sinds begin 2020. Elke indicatie wordt besproken in casuïstiek.

Midoffice medewerkers hebben geen rol in het vaststellen van de goedgekeurde indicaties. Zij kunnen ook geen klantdossiers inzien. In Zorgned is een functiescheiding aangebracht tussen Frontoffice (ST/ CJG) en de Midoffice. De MO medewerkers controleren de gegevens op het aanvraagformulier met de gegevens in ZorgNed, stellen een indicatiebrief (beschikking) op en wikkelen de administratie af. Zij spelen dus een beperkte rol in de beoordeling van een indicatie.

Status 2021

Tijdens de interim controle is vastgesteld dat er geen wijzigingen zijn t.o.v. 2020. Dit wilt zeggen dat er geen zichtbare collegiale toetsing voor alle zorgaanvragen (ZIN, PGB) is geïntegreerd in de workflow van Zorgned.

Risico

Hierbij geldt het risico dat onjuistheden door de frontoffice niet worden gedetecteerd, waardoor de kans op fouten in de beschikking groter is.

Aanbeveling

Wij raden aan om de collegiale toetsing voor alle zorgaanvragen (Zin, PGB) te integreren in de workflow van Zorgned.

Gevolgen jaarrekening

Wij zullen kennis nemen van de bevindingen van de VIC en de impact bepalen op onze werkzaamheden voor de jaarrekening. Wij zullen hiervoor aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden uitvoeren door middel van steekproeven.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 2	Achterstand facturatie omgevingsvergunningen en overige vergunningen						
Jaar van constatering:	2019	Proces:	Omgevingsvergunningen	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding voorgaande jaren

Door de interne controle is geconstateerd dat er grote achterstanden zijn bij de facturatie van de omgevingsvergunningen voor het boekjaar 2019. Ten tijde van de interne controle waren voor 2019 nog geen facturen verstuurd. Ook tijdens de interim controle in oktober 2019 bleek dat deze achterstanden nog niet waren weggewerkt, alleen de maanden januari en februari van 2019.

Het factureren van de omgevingsvergunningen is een tijdrovend proces en er is op dit moment niet voldoende personeelscapaciteit om deze achterstanden snel weg te werken. Ook zijn nog niet alle leges voor overige vergunningen (APV) voor 2017, 2018 en 2019 opgelegd.

De gemeente heeft een planning opgesteld, waarbij de achterstanden op 31 januari 2021 geheel weggewerkt dienen te worden.

Voor de omgevingsvergunningen zijn de achterstanden in 2020 weggewerkt. Dit geldt niet voor de overige vergunningen. Hier is nog wel een inhaalslag te maken.

Status 2021

Voor de omgevingsvergunningen is de gemeente nagenoeg bij. Voor de overige vergunningen geldt dat er nog wel een aanzienlijke (meer dan 1 jaar) achterstand is.

Risico

Voor de overige vergunningen (APV) loopt de gemeente risico dat niet het volledig bedrag geïnd zal worden en dat een deel voorzien dient te worden.

Aanbeveling

Wij adviseren u de achterstanden zo spoedig mogelijk weg te werken. Tevens adviseren wij u om kritisch te kijken naar het proces om dit in de toekomst te voorkomen en te onderzoeken of het proces van facturatie van de omgevingsvergunningen niet efficiënter ingericht kan worden. Het proces bevat nog veel handmatige handelingen.

Daarnaast adviseren wij u een koppeling tussen zaakstelsel (sub-administratie vergunningen) en K2F, zodat uiteindelijk de onnodige werklust niet meer nodig is. Daarnaast zorgt deze koppeling er ook voor dat de leges aanslagen vanuit zaakstelsel direct in K2F terecht komen voor verwerking van de aanslagen.

Gevolgen jaarrekening

Bij de jaarrekeningcontrole zullen wij de inschatting van de gemeente voor de oninbaarheid van de later gefactureerde vergunningen beoordelen. Daarnaast zullen wij de inschatting voor de opbrengsten 2021, welke conform stelsel van baten en lasten in de jaarrekening 2021 verwerkt dienen te worden, in onze controle betrekken.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 3	Fouten in de berekening van het legesbedrag						
Jaar van constatering:	2017	Proces:	Omgevingsvergunningen	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding voorgaande jaren

De interne controle heeft zowel in 2018 als in 2019 geconstateerd dat fouten zijn gemaakt bij het berekenen van het legesbedrag. De totale afwijking in beide jaren lagen tussen de € 12.000 en € 13.000. Zo zijn door de interne controle in 2019 de volgende fouten geconstateerd:

- De berekening vindt correct plaats maar wordt foutief overgenomen op de beschikking;
- De berekening vindt onjuist plaats als gevolg van foutieve invoer van de bouwkosten bij de berekening.
- De berekening vindt onjuist plaats als gevolg van gebruik van foutieve legestabel (verkeerde jaargang).

Het gehele proces is onder de loep genomen en waar nodig aangescherpt. Er zijn afspraken gemaakt over aanpassingen in zaaksysteem m.b.t. het invoeren van de legesbedragen en het vervolgens overzetten van die gegevens in K2F. Daarnaast wordt gekeken naar een digitale koppeling van het Zaaksysteem en K2F voor het verder automatiseren van dit proces.

Status 2021

Tijdens de interim controle hebben wij geconstateerd dat geen zichtbare controlemaatregelen (bijv. 4 –ogenprincipe) zijn opgenomen in het proces van omgevingsvergunningen (1^e lijn) die het mogelijke risico op foutieve legesberekening mitigeren. Wel heeft de gemeente de tarieven en de facturatie in de loop van 2021 geautomatiseerd waardoor het risico op een foutieve factuur is verkleind. De zichtbaarheid van de controle alsmede het afdwingen van de controle blijft een aandachtspunt.

Risico

Het risico is aanwezig dat de leges niet volledig c.q. onjuist worden gefactureerd. Dit risico moet worden ondervangen door de VIC middels een gegevensgerichte steekproef.

Aanbeveling

Wij adviseren u om de 4-ogen controle op de bouwkosten en berekening van het legesbedrag te integreren binnen het proces (1^e lijn), zodat deze controle voor elke individuele aanvraag wordt uitgevoerd en dat deze controles ook zichtbaar worden vastgelegd.

Voor de juiste invoer van de nieuwe tarieven aan het begin van elk jaar vindt er een controle plaats door een 2^e persoon. Wij raden u aan een testdossier aan te leggen om vast te stellen dat ook alle formules voor het berekenen van de legesbedragen goed zijn ingericht en de berekening van het legesbedrag accuraat verloopt.

Gevolgen jaarrekening

Wij zullen kennis nemen van de bevindingen van de VIC over het gehele jaar en de impact bepalen op onze werkzaamheden voor de jaarrekening.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 4	Formuleren van interne beheersingsmaatregelen						
Jaar van constatering:	2017	Proces:	Algemeen	Prioriteit:	Hoog	Status:	

Bevinding voorgaande jaren

Voor het jaar 2018 is een nieuw intern controleplan opgesteld. De gemeente heeft veel aandacht besteedt om de risico's in kaart te brengen en de beheersmaatregelen opnieuw te formuleren. Wij zijn van mening dat de gemeente hierin stappen heeft gemaakt en op de goede weg is. Wij constateren dat nog niet alle interne beheersingsmaatregelen voldoen aan de 6 w's. Wij adviseren om kritisch te blijven op de geïdentificeerde maatregelen en waar nodig deze aan te scherpen in het interne controleplan van 2020, aangezien in 2019 geen nieuw controleplan was.

Voor 2020 is een nieuw controleplan opgesteld. Op basis van het interne controleplan 2020 hebben wij de volgende opmerkingen:

- De interne controlemaatregelen voldoen nog onvoldoende aan de 6 W's (wie, wat, waarom, wanneer, met welke informatie en wat wordt vastgelegd).
- De risico's per proces worden nog niet uitgesplitst in fraude-, significante en normale risico's.
- Frauderisico's en werkzaamheden die hierbij horen zijn nog onvoldoende beschreven.
- Niet voor alle processen zijn procesbeschrijvingen beschikbaar.

Bevinding voorgaande jaren (vervolg)

Daarnaast hebben wij ook vastgesteld in hoofdstuk 2.4 'three lines of defense' dat niet in alle processen er beheersmaatregelen aanwezig zijn in het primaire proces (1e lijn):

- Omgevingsvergunningen: wij hebben niet kunnen vaststellen dat een collegiale toetsing door een 2e persoon plaatsvindt op de bouwkosten en berekening van het legesbedrag. Deze toetsing kan het risico verkleinen dat de grondslag voor de berekening van het legesbedrag niet juist is, waardoor het gefactureerde bedrag aan leges mogelijk onvolledig c.q. onjuist is.
- Verstrekte subsidies: ook in dit proces wordt er geen collegiale toetsing (4-ogenprincipe) toegepast voordat de subsidiebeschikking wordt afgegeven. Deze toetsing verkleint het risico dat subsidies ten onrechte zijn verstrekt en dus onrechtmatig zijn.

Door het ontbreken van zichtbare controlemaatregelen, dient dit gecompenseerd te worden door gegevensgerichte werkzaamheden van de VIC (3e lijn). Met het oog op de komende rechtmatigheids-verantwoording in 2022/ 2023 en de In Control Statement ('ICS') is het gewenst om deze controles in 1^e en 2^e lijn in te richten.

Status 2021

Wij hebben tijdens de interim controle 2021 geen wijzigingen geconstateerd ten opzichte van voorgaand jaar.

De geplande wijzigingen over 2021 zijn nog niet aangebracht binnen de processen. De implementatie wordt doorgeschoven naar boekjaar 2022. De bevindingen zijn derhalve ook van toepassing op 2021.

Risico

Het risico is aanwezig dat onvoldoende inzicht is in de risico's en beheersmaatregelen binnen de processen, waardoor de opzet, bestaan en werking van de belangrijke beheersmaatregelen onvoldoende worden getoetst binnen het primaire proces (1^e lijn) en/of door de verbijzonderde interne controle (3^e lijn). Daarnaast is het risico aanwezig dat frauderisico's onvoldoende worden gemitigeerd binnen de gemeente.

Aanbeveling

Wij adviseren u om per proces risico's te identificeren wat fout kan gaan in het proces, hierbij rekening houdend met de kans en impact van de mogelijke fout. Hierbij raden wij u ook aan om een onderscheid te maken tussen normale, significante risico's en frauderisico's. Daarnaast raden wij u aan om de interne beheersingsmaatregelen concreet te formuleren. Hierbij kunt u gebruik maken van de '6 w's' (wie, wat, waarom, wanneer, met welke informatie en wat wordt vastgelegd) om u beheersingsmaatregel uit te schrijven.

Gevolgen jaarrekening

Indien de interne beheersmaatregelen onvoldoende zijn ingericht in het primaire proces (bijv. 1e lijn) en dit niet wordt ondervangen in de 2^e lijn dient dit gecompenseerd worden door de gegevensgerichte werkzaamheden van de VIC alsmede door ons als accountant middels grotere gegevensgerichte steekproeven. Wij raden de VIC ook aan dat voor elk proces waar niet gesteund kan worden op de beheersmaatregelen, aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden uit te voeren. Wij zullen kennis nemen van deze bevindingen en de impact bepalen op onze werkzaamheden voor de jaarrekening.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 5	Onvoldoende zekerheid over levering van de zorg inzake PGB's						
Jaar van constatering:	2015	Proces:	Sociaal Domein	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevindingen voorgaand jaren

De indicatiestelling ten aanzien van de PGB's wordt uitgevoerd door de gemeente die vervolgens de PGB-budgetten overmaakt naar de SVB. Het SVB is vervolgens verantwoordelijk voor de registratie van de gedeclareerde uitgaven en betaalt de declaraties aan de zorgverleners en PGB-houders. Echter voert de SVB geen controle uit of de gedeclareerde zorg in overeenstemming is met de geleverde zorg, waardoor er onzekerheid bestaat over de prestatielevering. Voor 2018 en 2019 zijn er door de gemeente geen zorgchecks uitgevoerd om zekerheid te verkrijgen over de prestatielevering.

Sinds begin 2020 (Jeugd) en Q2 (Wmo) zijn de zorgchecks opgenomen in de verschillende werkprocessen, waaronder PGB. Daarnaast voert de kwaliteitsmedewerker maandelijks op 1 Wmo- en 1 Jeugddossier een kwaliteits- en volledigheidscronle uit. Deze controle is in Q3 ingevoerd en zal met terugwerkende kracht nog voor heel 2020 plaatsvinden. Dit betreft ZIN. Voor PGB worden nog 3 Wmo en 3 Jeugd in Q4 2020 uitgevoerd. Voor 2021 zullen deze checks het hele jaar uitgevoerd worden.

Status 2021

In 2021 zijn enkel bij het verlengen van zorgindicaties de zorgchecks uitgevoerd voor de geleverde zorg in 2020/ 2021 van de betreffende cliënt.

Vanaf 2022 is het idee om steekproefsgewijs de prestatielevering van de geleverde zorg vast te stellen.

Risico

Het risico is aanwezig dat de SVB declaraties betaalt waarvoor geen zorg is geleverd.

Aanbeveling

Wij adviseren u om de zorgchecks op de gehele geleverde zorg uit te voeren. Hierbij raden wij u tevens aan om de zorgchecks met voldoende diepgang uit te voeren en deze checks en de bevindingen ervan ook zichtbaar vast te leggen. Dit maakt het voor ons mogelijk om achteraf de controlemaatregel vast te stellen.

De BADO notitie PGB-verantwoording / controle door gemeenten d.d. 13 maart 2018 kan als leidraad worden genomen worden om de rechtmatige levering en de prestatieverklaring vast te stellen en aan te tonen. Daarnaast is het goed om ook de SDO-Notitie Controle interne beheersing Jeugd en WMO voor gemeenten en accountants te betrekken bij het bepalen van de uit te voeren werkzaamheden.

Daarnaast dient de effectieve werking van de maatregel ("zorgchecks") nog vastgesteld te worden door de VIC en de accountant.

Gevolgen jaarrekening

Wij zullen kennis nemen van de bevindingen van de gemeente en de impact bepalen op onze werkzaamheden voor de jaarrekening. Wij zullen hiervoor aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden uitvoeren door middel van steekproeven.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 6	Betalingen aan nieuwe zorgaanbieders					
Jaar van constatering:	2019	Proces:	Sociaal Domein	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:

Bevinding voorgaande jaren

De gemeente De Bilt is per september 2018 overgegaan naar een nieuw zorgapplicatie Zorgned, samen met de gemeenten Zeist en Bunnik. Wij hebben vastgesteld dat op het wijzigen van de crediteurenstamgegevens van zorgaanbieders in Zorgned geen extra controle (4-ogen) wordt afgedwongen. Derhalve is de extra controle (4-ogen) handmatig. Tijdens de interim controle hebben wij vastgesteld dat deze controle onvoldoende waren uitgevoerd c.q. vastgelegd.

Bij de volgende release van Zorgned in Q2 2021 wordt de collegiale toetsing (4-ogen) in de workflow opgenomen. Met Zeist en Bunnik is afgesproken dat tot het moment dat de controlemaatregel is ingebouwd in het pakket, er een blanco factuur van de aanbieder wordt gevraagd en gecontroleerd, alvorens tot betaling wordt overgegaan. Op de blanco factuur wordt de controle van de mutatie NAW vastgelegd. De aangescherpte procedures worden gecontroleerd door gemeente Zeist op juistheid.

Bevinding voorgaande jaren (vervolg)

In 2020 is een werkinstructie opgesteld door de kwaliteitsadviseur. De kwaliteitsmedewerker en de functioneel beheerder zijn bevoegd om crediteuren aan te maken. Daarbij is sprake van 4-ogen principe. De blanco facturen worden opgeslagen in Samen in Zou.

Status 2021

Er is sprake van collegiale toetsing (4-ogen) op de betalingen aan nieuwe zorgaanbieders in de workflow binnen Zorgned. Indien de uitkomsten van de IT-werkzaamheden positief zijn, betreft dit een maatregel waar op gesteund kan worden.

Risico

Het risico is aanwezig dat de gedeclareerde zorg niet betaald wordt naar de juiste bankrekeningnummer.

Aanbeveling

Wij hebben de werking van de maatregel (nog) niet vastgesteld. Wij adviseren de VIC de werking van deze maatregel vast te stellen als onderdeel van zijn werkzaamheden.

Indien de gemeente afhankelijk is van gemeente Zeist of Bunnik voor het vaststellen van deze beheersingsmaatregel zal de VIC van gemeente De Bilt zijn werkzaamheden ook de werkzaamheden van gemeente Zeist/ Bunnik dienen te betrekken.

Gevolgen jaarrekening

Dit is afhankelijk of de VIC de werking van de beheersingsmaatregel kan vaststellen. Indien dat niet mogelijk is zullen wij een gegevensgerichte controle moeten uitvoeren.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 7A	Controle op prestatielevering						
Jaar van constatering:	2020	Proces:	Inkopen en betalingen	Prioriteit:	Hoog	Status:	

Bevinding voorgaand jaar

In het financieel pakket Key2Financien is de controle op de prestatielevering een verplichte stap in de workflow. Het financieel pakket dwingt af dat de besteller zijn/haar akkoord moet geven voor de prestatielevering. Pas dan kan de factuur betaalbaar gesteld worden.

Key2Financien dwingt verder niet af om te documenteren hoe deze controle is uitgevoerd en een verwijzing te maken naar de achterliggende documentatie ter onderbouwing van de prestatielevering. Hierdoor is niet altijd vast te stellen op welke gronden de prestatie is goedgekeurd.

Status 2021

Wij hebben tijdens de interim controle 2021 geen wijzigingen geconstateerd ten opzichte van voorgaand jaar.

Risico

Het risico is aanwezig dat inkoopfacturen ten onrechte worden betaald, waarvan de prestaties niet zijn geleverd

Aanbeveling

Wij adviseren u om duidelijk te registreren hoe de controle op de prestatielevering is uitgevoerd en aan te geven aan de hand waarvan de inkoopfactuur akkoord is. De Commissie Bedrijfsvoering Auditing Decentrale Overheden (BADO) heeft een notitie uitgebracht over de toets op de prestatielevering bij inkoop door decentrale overheden. Dit kan een leidraad bieden hoe de onderbouwing van de prestatielevering bij inkopen vast te leggen.

Wij raden de gemeente tevens aan om aanvullend een gegevensgerichte steekproef op de inkoopfacturen uit te voeren, waarbij o.a. wordt vastgesteld of de prestatielevering van de goedgekeurde facturen onderbouwd kan worden door onderliggende documentatie (contract, pakbon, urenstaat, etc.).

Gevolgen jaarrekening

De interne controle (VIC) zal voor 2021 een gegevensgerichte steekproef uitvoeren op de inkoopfacturen om alsnog de prestatielevering zichtbaar aan te tonen. Deze werkzaamheden zijn afdoende om het risico te mitigeren.

Wij zullen kennis nemen van de bevindingen van de VIC en zijn werkzaamheden reviewen. Afhankelijk van de uitkomsten van deze werkzaamheden kunnen wij de verdere impact bepalen op onze werkzaamheden voor de jaarrekening.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 7B	Controle op prestatielevering inhuur						
Jaar van constatering:	2020	Proces:	Inkopen en betalingen	Prioriteit:	Hoog	Status:	

Bevinding voorgaand jaar

In het financieel pakket Key2Financien is de controle op de prestatielevering een verplichte stap in de workflow. Het financieel pakket dwingt af dat de besteller zijn/haar akkoord moet geven voor de prestatielevering. Pas dan kan de factuur betaalbaar gesteld worden.

Key2Financien dwingt verder niet af om te documenteren hoe deze controle is uitgevoerd en een verwijzing te maken naar de achterliggende documentatie ter onderbouwing van de prestatielevering. Hierdoor is niet altijd vast te stellen op welke gronden de prestatie is goedgekeurd.

Status 2021

Wij hebben een onderscheid gemaakt tussen prestatielevering inkoop en inhuur. De gemeente heeft aangegeven in september 2021 een nieuw contract te hebben gesloten met flex tender waardoor de prestatielevering systeemgericht kan worden aangetoond. Door het moment van de interimcontrole in relatie tot de wijziging in dit proces hebben wij dit nog niet kunnen vaststellen.

Risico

Het risico is aanwezig dat inkoopfacturen ten onrechte worden betaald, waarvan de prestaties niet zijn geleverd

Aanbeveling

Wij adviseren u om duidelijk te registreren hoe de controle op de prestatielevering is uitgevoerd en aan te geven aan de hand waarvan de inkoopfactuur akkoord is. De Commissie Bedrijfsvoering Auditing Decentrale Overheden (BADO) heeft een notitie uitgebracht over de toets op de prestatielevering bij inkoop door decentrale overheden. Dit kan een leidraad bieden hoe de onderbouwing van de prestatielevering bij inkopen vast te leggen.

Wij raden de gemeente tevens aan om aanvullend een gegevensgerichte steekproef op de inkoopfacturen uit te voeren, waarbij o.a. wordt vastgesteld of de prestatielevering van de goedgekeurde facturen onderbouwd kan worden door onderliggende documentatie (contract, pakbon, urenstaat, etc.).

Gevolgen jaarrekening

De interne controle (VIC) zal voor 2021 een gegevensgerichte steekproef uitvoeren op de inkoopfacturen om alsnog de prestatielevering zichtbaar aan te tonen. Deze werkzaamheden zijn afdoende om het risico te mitigeren.

Voor de periode dat de gemeente aangeeft over een adequate beheersingsmaatregel te beschikken heeft de gemeente de keuze om de werking van deze beheersingsmaatregelen aan te tonen.

Wij zullen kennis nemen van de bevindingen van de VIC en zijn werkzaamheden reviewen. Afhankelijk van de uitkomsten van deze werkzaamheden kunnen wij de verdere impact bepalen op onze werkzaamheden voor de jaarrekening.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 8	Onrechtmatige aanbestedingen						
Jaar van constatering:	2018	Proces:	Inkoop- en aanbesteding	Prioriteit:	Hoog	Status:	
Bevinding 2019 In ons accountantsverslag 2019 hebben wij gerapporteerd dat uit onze controle op de rechtmatigheid van de inkoop voor 7 gemeentelijke inkooptrajecten met een inkoopwaarde van in totaal € 0,7 miljoen niet de juiste procedure is gevolgd. Dit bedrag is opgenomen als rechtmatigheidsfout. Tevens hebben wij opgemerkt dat een aantal inkooptrajecten in 2019 opnieuw aanbesteed had moeten worden en dit niet is gebeurd. In 2020 hebben wij geconstateerd dat nog niet voor alle 7 inkooptrajecten opvolging is gegeven. Hierdoor liep de gemeente ook in 2020 het risico op onrechtmatigheden. Daarnaast kwam uit de tussentijdse spendanalyse van de VIC naar voren dat voor diverse inkooptrajecten er sprake is van onrechtmatige aanbesteding en/of verhoogd risico dat dit leidt tot een onrechtmatigheid voor dit jaar of volgend jaar. De overige bevindingen van de interne controle zijn als volgt: - De VIC constateert dat niet voor elke opdracht een contract of overeenkomst is terug te vinden. - In sommige gevallen niet is voldaan aan het gemeentelijke inkoopbeleid.		Status 2021 De gemeente een update gegeven hoe met de dossiers die onrechtmatig waren in 2019 en 2020 is omgegaan. Hierbij concluderen wij dat er (nog) niet voor alle dossiers actie is ondernomen. Dit betekent dat er ook in 2021 nog een aanzienlijk bedrag aan onrechtmatigheden zullen zijn ten aanzien van de aanbestedingen. Tevens heeft de gemeente een spendanalyse opgesteld over de eerste 8 maanden. Deze hebben wij niet betrokken in de controle omdat er geen onderliggende controledossiers waren aangeleverd alsmede de spendanalyse niet toereikend was uitgevoerd. Risico De gemeente loopt een mogelijk verhoogd risico dat de gekozen aanbestedingsvorm niet voldoet aan de vigerende wet- en regelgeving, waardoor de kans aanwezig is dat de bestedingen onrechtmatig zijn. Aanbeveling Wij adviseren u om de mogelijke onrechtmatigheden voor boekjaar 2021 in kaart te brengen, te kwantificeren en actie te ondernemen. Voor het beoordelen of er sprake is van een onrechtmatige aanbesteding adviseren wij u om de kennis van afdeling Inkoop in te schakelen.		Tevens adviseren wij u om de spendanalyse zodanig in te richten dat het een preventieve (signalerende) werking heeft om het risico van “onrechtmatige aanbestedingen” te verkleinen. De spendanalyse is op dit moment zo ingericht dat pas achteraf wordt vastgesteld of de juiste aanbestedingsvorm is toegepast Voor de overige bevindingen raden wij u aan om: - het eigen inkoopbeleid onder de aandacht te brengen binnen de organisatie. Een afwijking van het inkoopbeleid is alleen toegestaan op basis van valide argumenten. - De contractenregister van de gemeente bij te werken en de ontbrekende contracten alsnog op te vragen / aan te vullen. Gevolgen jaarrekening Wij adviseren de gemeente om ook aan het eind van het jaar een gedetailleerde spendanalyse op te stellen en na te gaan of de opdrachten juist in de markt zijn gezet. Wij adviseren u bij het opstellen van de spendanalyse ook nadrukkelijk de kennis van uw inkoopadviseur te betrekken, zodat de naleving van de aanbestedingsregelgeving ook toereikend in verwijzing naar wetsartikelen aangetoond kan worden. De uitvoering dient conform BADO-notitie te gebeuren. Hoe eerder de spendanalyse wordt uitgevoerd, des te eerder kan de gemeente anticiperen op gevallen dat een onjuiste aanbestedingsvorm is gekozen. Wij hebben voorgesteld om de spendanalyse in week 3/ 4, tezamen met steekproeven, te controleren. Wij zullen de bevindingen van spendanalyse in detail doornemen. Aan de hand daarvan zullen wij de impact bepalen op onze werkzaamheden voor de jaarrekening. In aanvulling op deze constatering zullen wij diepgaande gegevensgerichte werkzaamheden verrichten.			

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 9	Niet tijdig aanleveren van subsidieverantwoordingen						
Jaar van constatering:	2020	Proces:	Ontvangen subsidies	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding voorgaand jaar

De gemeente ontvangt jaarlijks meerdere subsidies voor infrastructurele projecten en overige projecten, hoofdzakelijk van de Provincie Utrecht. Voor deze ontvangen subsidies dient de gemeente te voldoen aan de subsidievoorwaarden die in de afgegeven beschikking van de provincie zijn opgenomen. Wij hebben geconstateerd dat onvoldoende beheersmaatregelen aanwezig zijn binnen dit proces ter borging van de juiste/tijdige indiening van de subsidieverantwoording en het voldoen aan de subsidievoorwaarden. Hierdoor heeft de gemeente uitstel moeten aanvragen bij de provincie om zo toch aan de subsidievoorwaarden te kunnen voldoen.

Hiermee loopt de gemeente het risico dat ontvangen subsidies alsnog terugbetaald moeten worden aan de subsidiegever als de gemeente niet voldoet aan deze subsidievoorwaarden.

Status 2021

Wij hebben vastgesteld dat de gemeente in 2021 tijdig afstemming met de accountant heeft gehad voor de controle van een subsidieafrekening in het voorjaar van 2022. Deze tijdige afstemming komt voort uit het feit dat de gemeente de verkregen subsidies centraal heeft en daardoor inzicht heeft in de deadlines.

Risico

Het risico is aanwezig dat de gemeente niet voldoet aan de subsidievoorwaarden, waardoor de subsidies mogelijk terugbetaald moeten worden.

Aanbeveling

De gemeente heeft een subsidievolgsysteem voor de verkregen subsidies waardoor er invulling is aangegeven aan onze eerdere aanbeveling. Het risico is hiermee inde basis voldoende afgedekt.

Gevolgen jaarrekening

Op basis van de verkregen subsidies vaststellen welk deel van de subsidiebaten de prestatie in 2021 is geleverd en voor dat deel de subsidie in de jaarrekening 2021 verwerken waarbij een zichtbare relatie met het subsidieregister wordt gelegd alsmede zichtbaar wordt aangetoond dat aan de subsidievoorwaarden wordt voldaan.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 10	Wijzigen budgethouder						
Jaar van constatering:	2021	Proces:	Inkopen	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding

Binnen de gemeente is er geen geformaliseerde procedure om budgethouders te wijzigen of tijdelijk te vervangen bij ziekte/ vakantie.

Risico

Hierdoor ontstaat het risico dat iemand mogelijk (tijdelijk) te veel rechten krijgt dan wel dat iemand budgethouder wordt die daar niet toe bevoegd en/of geschikt is.

Aanbeveling

Wij adviseren u om een procedure in te stellen voor het (tijdelijk) vervangen van budgethouders alsmede zichtbaar te controleren of deze procedure ook daadwerkelijk wordt nageleefd.

Gevolgen jaarrekening

Naast de reeds genoemde steekproef op de inkopen ten behoeve van de controle op de prestatielevering is het nodig dat de gemeente middels data-analyse of als onderdeel van de steekproef vaststelt dat de autorisaties van de inkoopfacturen heeft plaatsgevonden in overeenstemming met de vigerende budgethoudersregeling. Aandachtspunt hierbij is dat de gemeente de betrouwbaarheid van de data vaststelt en aantoont alvorens de analyse uit te voeren.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 11	Verplichtingenadministratie onvolledig				
Jaar van constatering:	2021	Proces:	Inkopen	Prioriteit:	Hoog
		Status:			

Bevinding

De verplichtingenadministratie wordt niet toegepast en/of is niet conform de voorschriften bij inkopen. Hierdoor beschikt de gemeente niet over een (sluitende) verplichtingenadministratie.

Risico

De gemeente loopt hierdoor een verhoogd risico op het niet naleven van de juiste aanbestedingsprocedure. Daarnaast is er een verhoogd risico op budgetoverschrijding doordat er geen inzicht is welke verplichtingen reeds zijn aangegaan welke ten laste van het budget dienen te komen.

Aanbeveling

Wij adviseren u om gebruik maken van een verplichtingenadministratie en intern zichtbaar monitoren op de naleving hiervan alsmede de juistheid en volledigheid van de opgenomen verplichtingen.

De gemeente heeft aangegeven het proces rondom inkopen (afhandeling van de factuur) opnieuw tegen het licht te houden en hierbij ook na te gaan of en hoe er op goede wijze invulling kan worden gegeven aan de verplichtingenadministratie.

Gevolgen jaarrekening

Gegevensgerichte controlewerkzaamheden om de volledigheid en juistheid van de schuldpositie vast te stellen.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 12	Analyse volledigheid verhuur opbrengsten						
Jaar van constatering:	2021	Proces:	Huren & pachten	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding

Periodieke analyse ontbreekt of alle objecten in bezit van de gemeente (kadaster) betrokken zijn en deze juiste status hebben in relatie met de volledigheid van de baten vanuit beheer maatschappelijk vastgoed.

Risico

De gemeente loopt hierdoor het risico dat de opbrengsten vanuit de verhuur van gemeentelijke objecten niet volledig wordt verantwoord.

Aanbeveling

Wij adviseren u om periodiek een analyse op uw vastgoed uit te voeren en vast te stellen waarvoor het vastgoed wordt gebruikt. Indien sprake is van verhuur een analyse uit te voeren of desbetreffende opbrengsten volledig zijn.

Gevolgen jaarrekening

Gegevensgerichte controlewerkzaamheden om de volledigheid van de opbrengsten vast te stellen.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 13	Zichtbare controle actualisatie grondexploitaties				
Jaar van constatering:	2021	Proces:	Grondexploitaties	Prioriteit:	Hoog
		Status:			

Bevinding

Er is geen sprake van een proces met zichtbare vastleggingen of toereikende interne beheersmaatregelen (precisie en zichtbaarheid). Veelal worden jaarlijks de noodzakelijke controlewerkzaamheden zichtbaar uitgevoerd door de organisatie op de van toepassing zijnde risico's (waardering, fasering, presentatie en toelichting en aan- en verkopen) en voeren wij hierop in overleg onze gegevensgerichte werkzaamheden uit.

Risico

De gemeente loopt hierdoor het risico dat wij tijdens de controle vaststellen dat de waardering niet juist is alsmede dat aanvullende controle-informatie en –documentatie nodig is voor de controle.

Aanbeveling

Wij adviseren u om voor het proces toereikende interne beheersingsmaatregelen en zichtbare vastleggingen (precisie en zichtbaarheid) bij de actualisatie van de grondexploitaties. Wij verwachten dat de VIC de actualisatie van de grondexploitaties betreft in zijn werkzaamheden.

Gevolgen jaarrekening

Gegevensgerichte controle van de waardering van de grondexploitaties en daarbij gehanteerde uitgangspunten.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 14	Onvoldoende controle juiste wijze doorvoeren mutaties						
Jaar van constatering:	2021	Proces:	Salaris	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding

De gemeente heeft onvoldoende controle op de wijzigingen in de salarisadministratie. Binnen de gemeente geven twee medewerker de salarismutaties door aan de externe salarisverwerker. Dezelfde medewerkers controleren vervolgens niet zichtbaar of de salarisverwerker de mutaties juist heeft doorgevoerd. Controle is dus niet zichtbaar alsmede kan er sprake zijn van zelfcontrole.

Risico

De gemeente loopt hierdoor het risico dat salarismutaties foutief dan wel ten onrechte zijn doorgevoerd waardoor er ten onrechte gelden aan de organisatie worden onttrokken.

Aanbeveling

Wij adviseren u om het doorvoeren van wijzigingen in de salarissen conform het 4-ogen principe uit te voeren. Indien dit door de omvang van de gemeente niet mogelijk is adviseren wij aanvullende controlemaatregelen te implementeren door bijvoorbeeld steekproefsgewijs alsmede risicogericht de mutaties te controleren.

Gevolgen jaarrekening

Als onderdeel van de VIC werkzaamheden zal de gemeente de mutaties binnen de salarisadministratie gegevensgericht dienen te controleren.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 15	Tarieven begrafenisleges zijn niet gecontroleerd						
Jaar van constatering:	2021	Proces:	Begrafenisleges	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding

De gemeente heeft geen zichtbare controle uitgevoerd op de juistheid van de gehanteerde begrafenisleges.

Risico

De gemeente loopt het risico dat er foutieve tarieven (leges) in rekening worden gebracht waardoor de gemeente gelden misloopt.

Aanbeveling

Wij adviseren u de tarieven telkens als deze worden gewijzigd zichtbaar op juistheid te controleren.

Gevolgen jaarrekening

Gemeente zal gegevensgericht vast dienen te stellen dat de in rekening gebrachte tarieven juist (conform verordening) zijn. Daarnaast dient de gemeente vast te stellen dat de ontvangen bedragen juist, conform het BBV, zijn verwerkt.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 16	Bij het verstrekken van subsidies is onvoldoende zichtbare controle						
Jaar van constatering:	2021	Proces:	Verstrekken subsidies	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding

De gemeente verstrekt subsidies aan verschillende organisaties. Nadat de subsidieaanvraag is behandeld door de subsidiecoördinator vindt er nog controle plaats door de budgethouder. De controle door de budgethouder is echter niet zichtbaar.

Risico

De gemeente loopt het risico dat er ten onrechte subsidies worden verstrekt omdat de controle niet zichtbaar is waardoor achteraf niet is vast te stellen dat de controle heeft plaatsgevonden.

Aanbeveling

Wij adviseren u de controle op de toegekende subsidies zichtbaar te maken zodat achteraf kan worden vastgesteld waarop is gecontroleerd voor het verstrekken van subsidies. Een andere mogelijkheid is uitgebreid te omschrijven waarop de 2^e persoon dient te controleren en achteraf aan te tonen dat hier ook daadwerkelijk op is gecontroleerd.

Gevolgen jaarrekening

Gemeente zal gegevensgericht vast dienen te stellen dat de subsidies terecht (rechtmatig) zijn verstrekt.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 17	Geen controle op juistheid memoriaal boekingen						
Jaar van constatering:	2021	Proces:	Memoriaal	Prioriteit:	Hoog	Status:	

Bevinding

Binnen de gemeente is er geen 4-ogen controle op het doorvoeren van memoriaal boekingen. Daarnaast wordt niet gedocumenteerd of de memoriaalboeking leidt tot een wijziging die onder het BBV niet is toegestaan.

Risico

De gemeente loopt het risico dat er foutieve boekingen worden gemaakt alsmede dat de gemaakte boeking/ gehanteerde verwerkingswijze niet in overeenstemming met het BBV is.

Aanbeveling

Wij adviseren u de memoriaal boekingen zichtbaar conform het 4-ogen principe plaats te laten vinden alsmede te documenteren waarom de boeking binnen het BBV is toegestaan.

Gevolgen jaarrekening

Gemeente zal gegevensgericht vast dienen te stellen dat de memoriaalboekingen terecht en juist (rechtmatig) zijn gemaakt.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 18	Geen 4-ogen controle bij begrotingswijzigingen en check op BBV						
Jaar van constatering:	2021	Proces:	Begrotingswijzigingen	Prioriteit:	Hoog	Status:	

Bevinding

Binnen de gemeente is er geen 4-ogen controle op het doorvoeren van begrotingswijzigingen. Daarnaast wordt niet gedocumenteerd of de memoriaalboeking leidt tot een wijziging die onder het BBV niet is toegestaan.

Risico

De gemeente loopt het risico dat er foutieve "boekingen" worden gemaakt alsmede dat de gemaakte boeking/ gehanteerde verwerkingswijze niet in overeenstemming met het BBV is.

Aanbeveling

Wij adviseren u de begrotingswijzigingen zichtbaar conform het 4-ogen principe plaats te laten vinden alsmede te documenteren waarom de boeking binnen het BBV is toegestaan.

Gevolgen jaarrekening

Gemeente zal gegevensgericht vast dienen te stellen dat de begrotingswijzigingen juist zijn verwerkt alsmede dat de verwerking onder het BBV is toegestaan.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 19	Normenkader 2021 dient nog vastgesteld te worden						
Jaar van constatering:	2021	Proces:	Algemeen	Prioriteit:	Hoog	Status:	

Bevinding

Het normenkader 2021 dient nog vastgesteld te worden. Daarnaast is er nog geen duidelijkheid inzake het wel al dan niet opnemen van het eigen inkoop- en aanbestedingsbeleid in het normenkader.

Risico

Gezien er geen definitieve uitspraken zijn in zake het wel of niet opnemen van het eigen inkoop- en aanbestedingsbeleid in het normenkader 2021, kan dit gevolgen hebben voor de hoeveelheid gegevensgerichte werkzaamheden welk uitgevoerd dienen te worden tijdens de eindejaarscontrole.

Aanbeveling

Wij adviseren u om het normenkader 2021 z.s.m. vast te stellen. Hierbij raden wij tevens aan om het eigen inkoop- en aanbestedingsbeleid niet op te nemen in het normenkader.

Gevolgen jaarrekening

Wij zullen kennis nemen van de definitieve uitspraken en de vastgestelde normenkader 2021, zodra dit beschikbaar is. Op basis hiervan zullen wij in kaart brengen welke gevolgen dit heeft voor de jaarrekeningcontrole.

Wij hebben van de gemeente begrepen dat het normenkader in december in de raad wordt behandeld.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 20	Externe als budgethouder						
Jaar van constatering:	2021	Proces:	Inkopen	Prioriteit:	Gemiddeld	Status:	

Bevinding

Binnen de gemeente De Bilt is het mogelijk dat een externe die door de gemeente wordt ingehuurd budgethouder wordt. Hiermee kan een externe de gemeente aan derden verbinden alsmede heeft de externe een belangrijke rol in het autoriseren van inkoopfacturen.

Risico

De gemeente kan hierdoor het risico lopen dat deze externe naast het belang van de gemeente ook nog een ander belang heeft. Hierdoor loopt de gemeente mogelijk het risico dat er ten onrechte middelen aan de organisatie worden onttrokken.

Aanbeveling

Wij adviseren u om te overwegen om externen geen bevoegdheden te hebben waarmee ze gemeente aan derden kunnen verbinden. Indien de gemeente er voor kiest om dit wel in stand te houden adviseren wij na te gaan of en zo ja welke aanvullende risico's hieraan verbonden zijn. Om deze risico's tot een aanvaardbaar niveau terug te brengen zijn aanvullende maatregelen dan wel werkzaamheden nodig.

Gevolgen jaarrekening

Wij zullen de aanvullende werkzaamheden die de gemeente voorstelt met de gemeente afstemmen en vervolgens de uitgevoerde werkzaamheden betrekken in de controle.

Detailbevindingen interim-controle

Bevinding 21	Uitvoer salarisadministratie door een kleine partij						
Jaar van constatering:	2021	Proces:	Salaris	Prioriteit:	Laag	Status:	

Bevinding

De gemeente heeft de salarisadministratie uitbesteed aan een relatief kleine partij. Hierdoor kan de gemeente kwetsbaar zijn als bij deze externe partij mensen wegvallen.

Risico

De continuïteit van de salarisadministratie kan in het geding komen indien bij de externe partij mensen wegvallen.

Aanbeveling

Wij adviseren de gemeente na te gaan op welke wijze de continuïteit door de externe wordt gewaarborgd en of dit naar mening van de gemeente voldoende zekerheid geeft omtrent de continuïteit. Afspraken hierover kunt u vastleggen in een SLA (Service Level Agreement) met de externe salarisadministratie.

Gevolgen jaarrekening

Zolang de gegevens van de externe partij juist en tijdig worden ontvangen door de gemeente en ook op een juiste wijze door de gemeente in de financiële administratie wordt verwerkt heeft dit geen impact.

2. Bevindingen en aandachtspunten

2.3 Samenwerking en VIC

Onze samenwerking met de gemeente in het controleproces

Organisatie

Samenwerking tijdens de interim-controle

Als voorbereiding op de interim-controle hebben wij een evaluatie gedaan van het controleproces van voorgaand jaar en zijn er tussen ons en de gemeentelijke organisatie heldere afspraken, bijvoorbeeld ten aanzien van inkopen en aanbestedingen, gemaakt over de verwachtingen voor het controleproces van 2021. Tijdens de interim-controle hebben wij in een prettige en constructieve wijze samengewerkt met de gemeente. Belangrijke elementen in de samenwerking hierbij zien onder andere toe op:

- Proactieve afstemming op bijzonderheden en/of belangrijke aandachtsgedieden bijvoorbeeld ten aanzien van fraude.
- Inspanning om te zorgen dat alle gewenste informatie op een adequate wijze en voor aanvang van de controle aanwezig is
- Bereidheid en beschikbaarheid van medewerkers om onze vragen op een adequate wijze en tijdig te beantwoorden

Inrichting en kwaliteit VIC

Een belangrijk onderdeel van de interne beheersing is de (verbijzonderde) interne controlefunctie. Deze werkt op dit moment vanuit een geformaliseerd en gestructureerd actueel controleplan. Net als de organisatie onderkennen ook wij nog voldoende aandachtspunten om de controle te blijven doorontwikkelen. Een belangrijke stap die de gemeente kan gaan maken is om voor de verschillende processen tot integrale controletemplates te komen. Met integrale controletemplates wordt bedoeld een procesbeschrijving, de risico's, de beheersingsmaatregelen, de van toepassing zijnde wet- en regelgeving inclusief toetsingskader. Naar aan onze mening kan deze stap bijdragen aan in het meer in control krijgen van de organisatie en daarmee het niveau van de interne beheersing verbeteren. Voor de controle 2021 is het van belang dat de VIC een realistische tijdplanning maakt en de omvang en diepgang van de werkzaamheden met de accountant afstemt. Op basis van de voortgang tijdens de interim-controle in relatie tot het tijdsplan van de controle vragen wij u aandacht om de verbijzonderde interne controle tijdig uit te voeren. Uitgangspunt vanuit de accountant is dat de VIC ten behoeve van de jaarrekeningcontrole 2021 op basis van de financiële realisatie aantoont dat alle materiele posten/ stromen door hun met voldoende diepgang zijn betrokken in de verbijzonderde interne controle.

Tijdigheid VIC werkzaamheden

De meeste controles zijn nog niet door de VIC gestart. Zoals aangegeven heeft dit zijn oorzaak in de lange doorlooptijd van de jaarrekeningcontrole 2020. Desalniettemin onderkennen wij, mede in relatie tot de omvang van de uit te voeren werkzaamheden, een grote uitdaging om deze werkzaamheden tijdig en van een toereikend niveau gereed te hebben. Wij hebben met de VIC afgesproken dat uiterlijk medio januari het overgrote deel van de gegevensgerichte werkzaamheden zijn afgerond zodat wij deze werkzaamheden op dat moment kunnen betrekken in onze controle.

Tijdigheid is niet alleen van belang voor het verkrijgen van zekerheid over de beheersing van deze processen. Niet-tijdige aanlevering heeft ook gevolgen voor de planning van onze jaarrekeningcontrole waardoor wij mogelijk de werkzaamheden niet tijdig kunnen afronden en wij de controleverklaring bij de jaarrekening niet voor 15 juli 2022 kunnen afgeven. We kunnen dan mogelijk geen gebruikmaken van de resultaten en zijn genoodzaakt om extra werkzaamheden uit te voeren. Dit leidt tot extra kosten en extra werkdruk voor de medewerkers.

2. Bevindingen en aandachtspunten

2.4 Three lines of defense

Wij rapporteren via het 3 lines of defense model. Dat willen zeggen dat wij voor de belangrijkste processen nagaan op welk niveau in de organisatie de interne beheersmaatregelen worden ondervangen. De volgende niveaus worden hierbij onderkend:

- 1^e lijn: in het primaire proces, onder verantwoordelijkheid van de proceseigenaar.
- 2^e lijn: in de ondersteunende processen zoals financiën en control, waar checks and balances ingericht zijn om fouten te signaleren.
- 3^e lijn: in uw verbijzonderde interne controle achteraf.

Indien de beheersmaatregelen in de 1^e en/of 2^e lijn adequaat zijn ingericht dan is de organisatie optimaal in control en is een voornamelijk systeemgerichte controleaanpak mogelijk. Indien dit niet het geval is kan dit gecompenseerd worden door de gegevensgerichte werkzaamheden van de VIC. In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording dient in ieder geval de 3^e lijn (VIC) tijdig en toereikend te zijn uitgevoerd. Onderstaand overzicht geeft zodoende een beeld over de mate van beheersing en controle van uw gemeente.

Ten aanzien van de 3^e lijn geldt dat wij deze hoofdzakelijk hebben ingevuld op basis van onze ervaring bij de controle 2020 omdat de VIC werkzaamheden voor 2021 nog niet zijn gestart.

Nr.	Proces	1 ^e lijn	2 ^e lijn	3 ^e lijn	Opmerking / toelichting
1	Inkopen en betalingen	●	●	●	De controle van de prestatielevering is wel ingericht in het financieel pakket, maar de controle is nog onvoldoende zichtbaar. Door middel van gegevensgerichte steekproef uitgevoerd door de VIC (3 ^e lijn) wordt dit risico voor zover mogelijk achteraf gemitigeerd. Aandachtspunt is de voortgang en kwaliteit van de VIC.
2	Aanbestedingen	●	●	●	Risico's worden deels ondervangen door uitvoeren van een spendanalyse door de VIC (3 ^e lijn). Dit heeft echter een repressief karakter in plaats van een preventief karakter. Tussentijds zijn er nog geen controles uitgevoerd. Op basis van de uitkomsten controle 2020 vragen wij de aandacht om deze werkzaamheden tijdig alsmede met voldoende diepgang uit te voeren
3	Lonen en salarissen	●	●	●	Risico's zijn onvoldoende ondervangen in de 1 ^e lijn. Gezien het risico zal de VIC aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden dienen te verrichten ten einde vast te stellen of de mutaties juist zijn verwerkt.
4	Subsidies (verstrekken)	●	●	●	Interne beheersingsmaatregelen binnen het proces (1 ^e lijn) zijn onvoldoende ingericht. Risico's worden ondervangen door gegevensgerichte werkzaamheden van de VIC (3 ^e lijn). De werkzaamheden door de VIC moeten nog worden gestart
5	Grondexploitaties	●	●	●	Geen toereikende AO/IB en veelal jaarlijkse werkzaamheden welke de risico's voldoende mitigeren vanuit het oogpunt van de organisatie en waarop wij gegevensgericht controleren. Aandachtspunt is de VIC zowel de transacties als de waardering van de grondexploitaties tijdig betreft in zijn werkzaamheden.
6	Belastingen	Uitbesteed	●	●	Beheer en toezicht op uitbesteding bij BGHU standaardiseren en formaliseren, AO/IB niet toereikend om te kunnen steunen. Bij de jaarafsluiting vinden nog wel aanvullende controles plaats op de totale verantwoording over het boekjaar.
7	Sociaal uitkeringen	Uitbesteed	●	●	Processen zijn uitbesteed aan RDWI. De gemeente verkrijgt jaareinde zekerheid op basis van de door de accountant van RDWI gecontroleerde jaarrekening.

Uit bovenstaande beeld komt naar voren dat wij nog niet optimaal op de processen kunnen steunen maar in samenwerking met de VIC grotendeels een gegevensgerichte aanpak hanteren. Wij bespreken uiteraard graag met u de mate van beheersing en uw gewenste ambitieniveau.

Legenda status:

● = geen bevindingen met kans op materiële fouten, enkel aanbeveling ter verdere optimalisatie

● = één of enkele bevindingen met geringe impact resteren

● = meerdere bevindingen en aanbevelingen met mogelijk grote impact

2. Bevindingen en aandachtspunten

2.4 Three lines of defense (vervolg)

Nr.	Proces	1 ^e lijn	2 ^e lijn	3 ^e lijn	Opmerking / toelichting
8	Jeugdwet ZIN (sociaal domein)	●	●	●	In het proces van toekennen alsmede het achteraf vaststellen van de prestatie zijn onvoldoende zichtbare beheersingsmaatregelen. Voor het vaststellen van de prestaties is de gemeente nog afhankelijk van de controleverklaringen van de zorgleveranciers. Of de toekenning rechtmatig is wordt door de VIC betrokken in zijn werkzaamheden. Voor de 2021 zijn deze werkzaamheden nog niet gestart door de VIC. Gemeente is voornemens controle (collegiale toets) in de front office plaats te laten vinden. Deze controle is vooralsnog onvoldoende zichtbaar. Gemeente wil de controle in de mid office, 2 ^e lijn, niet meer implementeren waardoor de controle in de 12e lijn komt te vervallen.
9	WMO ZIN (sociaal domein)	●	●	●	In het proces van toekennen alsmede het achteraf vaststellen van de prestatie zijn onvoldoende zichtbare beheersingsmaatregelen. Voor het vaststellen van de prestaties is de gemeente nog afhankelijk van de controleverklaringen van de zorgleveranciers. Of de toekenning rechtmatig is wordt door de VIC betrokken in zijn werkzaamheden. Voor de 2021 zijn deze werkzaamheden nog niet gestart door de VIC. Gemeente is voornemens controle (collegiale toets) in de front office plaats te laten vinden. Deze controle is vooralsnog onvoldoende zichtbaar. Gemeente wil de controle in de mid office, 2 ^e lijn, niet meer implementeren waardoor de controle in de 12e lijn komt te vervallen.
10	Pgb's Jeugdwet + WMO (sociaal domein)	●	●	●	In het proces van toekennen alsmede het achteraf vaststellen van de prestatie zijn onvoldoende zichtbare beheersingsmaatregelen. Of de toekenning rechtmatig is wordt door de VIC betrokken in zijn werkzaamheden. Voor de 2021 zijn deze werkzaamheden nog niet gestart door de VIC. Daarnaast zal de VIC de prestatielevering, indien de gemeente er voor kiest hier aanvullende werkzaamheden voor uit te voeren, dienen te betrekken in zijn werkzaamheden Gemeente is voornemens controle (collegiale toets) in de front office plaats te laten vinden. Deze controle is vooralsnog onvoldoende zichtbaar. Gemeente wil de controle in de mid office, 2 ^e lijn, niet meer implementeren waardoor de controle in de 12e lijn komt te vervallen.
11	Omgevingsvergunningen	●	●	●	Risico's worden ondervangen door gegevensgerichte werkzaamheden van de VIC (3 ^e lijn). VIC is voor 2021 nog niet begonnen met zijn werkzaamheden.
12	Huren en pachten	●	●	●	Toereikende en zichtbare AO/IB in de 1 ^e lijn ontbreekt. 2 ^e lijn beperkte werkzaamheden en gericht op aansluiting sub-administratie en financiële administratie. Gegevensgerichte werkzaamheden vanuit VIC op volledigheid objecten nog nodig en te beleggen in de lijn. VIC dient nog te starten met deze werkzaamheden.

Uit bovenstaande beeld komt naar voren dat wij nog niet optimaal op de processen kunnen steunen maar in samenwerking met de VIC grotendeels een gegevensgerichte aanpak hanteren. Wij bespreken uiteraard graag met u de mate van beheersing en uw gewenste ambitieniveau.

Legenda status:

● = geen bevindingen met kans op materiële fouten, enkel aanbeveling ter verdere optimalisatie
 ● = één of enkele bevindingen met geringe impact resteren

● = meerdere bevindingen en aanbevelingen met mogelijk grote impact

2. Bevindingen en aandachtspunten

2.5 Aandachtspunten jaarrekening

Verbeterplan

Aandachtspunten jaarrekeningcontrole

Verbeterplan

Naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole 2020 wordt er door de gemeente een verbeterplan opgesteld. Een concept verbeterplan is in december 2021 met de auditcommissie besproken. Wij onderschrijven de werkwijze zoals die door de gemeente is voorgenomen om niet te veel acties in één keer op te pakken en de acties die worden opgepakt ook in de organisatie te implementeren. Wel adviseren wij de gemeente de voortgang van het verbeterplan en de te nemen vervolgacties periodiek te monitoren en met de audit commissie te delen en te bespreken. De gemeente heeft de volgende prioriteiten onderkend:

- 1) Administratie op orde brengen en optimaliseren;
- 2) De volgende processen beschrijven:
 - a. sociaal domein: behandeling aanvraag voor een voorziening Jeugd en Wmo. (hier gaat veel geld in om en dit gaat over de aansluiting met MENS);
 - b. processen omgevingswet (nieuwe wet, vanaf de start processen op de goede manier doen);
 - c. proces rondom beheerplannen assetmanagement (wegen, gebouwen etc.); hier zal de gemeente nog een keuze moeten maken welk asset als eerste wordt opgepakt. Met deze keuze gaat de gemeente met vrijwel alle teams aan de slag.
- 3) Aantal lopende acties afmaken:
 - a. procesbeschrijving afwikkeling facturen;
 - b. beschrijving 3-tal HR-processen.

Om de vertraging alsmede de vele correcties die bij de jaarrekeningcontrole 2020 nodig waren te voorkomen is het noodzakelijk dat de gemeente in het kader van controle 2021 intern en zichtbaar vaststelt dat jaarrekening in overeenstemming met het BBV is opgesteld. Indien er onduidelijkheden zijn over de werkwijze van bepaalde transacties adviseren wij u hier vooraf de afstemming met ons over te hebben.

2. Bevindingen en aandachtspunten

2.5 Aandachtspunten jaarrekening

Afhankelijkheid van derden

Aandachtspunten jaarrekeningcontrole

Afhankelijkheid van derden

Voor in ieder geval de volgende zaken is de gemeente afhankelijk van derden:

- 1) Sociale zaken → RDWI
- 2) Belastingen → BGHU
- 3) Jeugd/ WMO → zorgleveranciers

Om de controle volgens het afgestemde tijdspad uit te kunnen voeren is het zaak dat de gemeente toeziet op een tijdige en adequate aanlevering van de benodigde controle informatie door deze derden. Wij adviseren u als onderdeel van de beheersing van de verbonden partijen over de tijdige aanlevering concrete afspraken te maken met de verbonden partijen. Tevens is het noodzakelijk dat de gemeente de ontvangen verantwoordingen intern analyseert en de juiste verwerking in hun eigen administratie zichtbaar vaststelt.

Vennootschapsbelasting

Vennootschapsbelasting

De gemeente heeft bij het doen van de aangifte VPB in 2019 geconstateerd dat in 2021 het grondbedrijf mogelijk een VPB belaste ondernemingsactiviteit wordt. De gemeente zal in het kader van de jaarrekening 2021 dienen vast te stellen of deze veronderstelling wordt gerealiseerd. Indien voor 2021 een vpb-plicht ontstaat zal er een fiscale openingsbalans moeten worden opgesteld. Daarnaast dient de gemeente de impact, VPB last 2021, voor de jaarrekening te bepalen zodat deze getrouw in de jaarrekening wordt verantwoord.

2. Bevindingen en aandachtspunten

2.5 Aandachtspunten jaarrekening

Afgesproken tijdsplan controle

Aandachtspunten jaarrekeningcontrole

Om aan uw behoeften te kunnen voldoen en om het proces voor de jaareindecontrole verder te kunnen verbeteren vinden we het belangrijk om het proces regelmatig te evalueren en onze bevindingen met u te delen. De volgende procesmatige werkafspraken zijn gemaakt:

Onderwerp	Observatie
De kwaliteit en tijdigheid van het jaarverslag	Wij starten met de jaarrekeningcontrole op 2 mei 2022. Om deze controle efficiënt te laten verlopen, is het belangrijk dat er op deze datum een volledig jaarverslag inclusief toelichtingen en inclusief verwerking sociaal domein (decentralisaties) klaar is, zodat wij deze kunnen hanteren als controleversie.
Deelwaarnemingen/ gegevensgerichte werkzaamheden	Wij hebben de weken 3 en 4 ingepland voor het uitvoeren van de deelwaarnemingen op alle materiele posten en processen voor de eerste 10 tot 11 maanden. Om dit deel van de controle efficiënt te laten verlopen is het noodzakelijk dat de verbijzonderde interne controle desbetreffende werkzaamheden heeft uitgevoerd en de gemeente een eigen onderbouwd standpunt heeft ingenomen bij complexe dossiers.
Kwaliteit van cruciaal belang	Het is van cruciaal belang voor de uitvoering van de jaarrekeningcontrole dat er een interne kwalitatieve check is uitgevoerd op de aangeleverde stukken.
Op afstand gezette taken	De gemeente is zelf verantwoordelijk om zorg te dragen dat de zij voldoende zekerheid verkrijgen over de op afstand gezette taken. Om het tijdsplan voor de controle te kunnen realiseren is het noodzakelijk dat de gemeente bij aanvang van de jaarrekeningcontrole beschikt over de gewaarmerkte verantwoordingen inclusief controleverklaring.
Onze verwachtingen	Om een kwalitatief goede en efficiënte controle uit te voeren, zijn de volgende zaken nodig: - De jaarrekening is gereed bij aanvang van de controle en is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke eisen; - De gevraagde controle informatie en documentatie is minimaal 1 week voor de start van onze controle beschikbaar - Maximaal 2 versies van de jaarrekening; - Medewerkers zijn beschikbaar voor vragen; - Een volledig en kwalitatief goed opgeleverd balansdossier bij aanvang van de controle inclusief alle benodigde specificaties, adequate analyses en zichtbare aansluitingen naar achterliggende sub administraties en overige documentatie; - Enkel nog correctieboekingen na afsluiting van de financiële administratie; - Issues/ complexe zaken worden op voorhand op basis van onderbouwd standpunt door de gemeente afgestemd. - VIC heeft alle materiele stromen, posten, uitgangspunten betrokken in zijn werkzaamheden.

2. Bevindingen en aandachtspunten

2.6 Fraudeanalyse

Verantwoordelijkheid College

Frauderisicoanalyse

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het College van Burgemeester en Wethouders. Deze verantwoordelijkheid betreft ook het onderhouden van een zodanige interne beheersing om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder dat deze afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Op basis van onze uitgevoerde interim-controle hebben wij vastgesteld dat er binnen de gemeente aandacht is voor frauderisico's en de preventie daarvan. Wel zijn wij van mening dat hier nog een verbeterslag in te maken is. Zo heeft gemeente De Bilt een eigen risicoanalyse opgesteld, maar is deze niet door het College behandeld/ vastgesteld alsmede is dit stuk niet vanuit de organisatie gekomen maar door de VIC medewerker opgesteld. Om het onderkennen en voorkomen van fraude organisatiebreed ingebed te krijgen is het zaak dat het gesprek en onderkennen van eventuele frauderisico's vanuit de organisatie komt. Goed uitgangspunt bij deze gesprekken is om de fraudedriehoek (druk, gelegenheid en rationalisatie) te gebruiken.

Wij adviseren u om de risicoanalyse met specifieke frauderisico's uit te breiden en ook tot een gewogen afweging te komen welke risico's te accepteren en welke risico's te mitigeren. Nu is aangegeven dat er maatregelen zijn getroffen om frauderisico's tegen te gaan echter hebben wij vastgesteld dat er bij de gemeente vrijwel geen (beheersings)maatregelen zijn die voldoen aan de daaraan te stellen eisen van de 6W's.

Naast het organisatiebreed opstellen van een fraudebeleid adviseren wij u hierbij ook onderliggende beleidsdocumenten te actualiseren zoals een integriteitsbeleid en de nota misbruik en oneigenlijk gebruik.

De verbijzonderde interne controle kan ook aan waarde winnen als de opdracht hiervoor wordt ingegeven vanuit een interne frauderisicoanalyse, waardoor de werkzaamheden beter aansluiten op de risico's binnen de organisatie. Op deze wijze wordt de verbijzonderde interne controle volwaardiger en volwassener.

3. Bevindingen IT-beheersing

3. Bevindingen IT-beheersing

3.1 Algemeen

IT General Controls

Veel handelingen die binnen organisaties plaatsvinden, worden geregistreerd door middel van automatisering. Daarbij zijn diverse interne beheersingsmaatregelen steeds vaker geautomatiseerd in softwarepakketten. Wij onderzoeken daarom de beheersing van uw IT omgeving en rapporteren daarover in deze management letter.

Op basis van de door ons uitgevoerde werkzaamheden op 17-01-2022 hebben wij onze inschatting van de kwaliteit van uw IT systeem en/of applicaties opgenomen. Hierbij hebben wij de volgende onderverdeling gemaakt om de kwaliteit weer te geven:

- Benodigd verbetering op (korte) termijn
- Adviespunt, verdere aanscherping mogelijk
- Op dit moment voldoende

Bij het uitvoeren van onze werkzaamheden hebben wij gekeken naar de algemene onderwerpen rondom de beheersing van uw IT omgeving zoals in de tabel rechts opgenomen. Op de navolgende pagina's zullen wij onze bevindingen rapporteren.

Onderwerp	
 Toegangs-beveiliging	Bij het toetsen van 'toegangsbeveiliging' wordt onderzocht of de inrichting van de IT-omgeving de authenticiteit van de gebruiker van een gebruikersaccount borgt. Vervolgens onderzoeken wij de mogelijkheden voor het 'steunen' op autorisaties en de processen rondom het verstrekken, muteren en ontnemen van autorisaties binnen de omgeving. Wanneer de randvoorwaarden hiervoor voldoende aanwezig zijn, kunnen wij in de controle gebruik maken van ingerichte functiescheiding in het systeem. Een adequate inrichting kan preventief risico's voor uw organisaties beperken en tegelijkertijd efficiency voordelen opleveren in de controle.
 Wijzigings-beheer	Bij het toetsen van 'wijzigingsbeheer' ofwel change management wordt vastgesteld dat wijzigingen aan de applicatie op gestructureerde en gecontroleerde wijze worden doorgevoerd. Voor uw organisatie heeft wijzigingsbeheer ten doel om te voorkomen dat applicaties zich niet gedragen zoals u verwacht na een wijziging in de software, resulterend in, wellicht niet opgemerkte, (financiële) gevolgen.
 Continuïteits-maatregelen en beveiliging	Onder de noemer continuïteit en beveiliging krijgen wij inzicht in uw beheersing van risico's gericht op continuïteit van uw bedrijfsvoering. Hierbij kan discontinuïteit worden veroorzaakt door menselijk of technisch falen, maar ook door interne of externe kwaadwillenden. Voor continuïteit zijn met name het punt in de tijd aan tot waar u gegevens bij discontinuïteit kunt herstellen en de tijd die het kost om tot een normale bedrijfsvoering te komen bij discontinuïteit van belang. Hiernaast schatten wij uw beheersing van cyber risico's in.
 Adviespunten zonder directe impact	Het is van ons van belang om inzicht te krijgen in de verantwoordelijkheden die binnen de organisatie zijn ingericht – of met andere organisaties overeen zijn gekomen (uitbesteding) – ten aanzien van de beheersing van de IT omgeving. Hierbij kijken wij naar beleidsstukken ten aanzien van IT strategie, beveiliging en functiescheiding. Ook de interne beheersingsmaatregelen die al dan niet zijn ingericht binnen de IT omgevingen zijn onderdeel van onze scope. Indien maatregelen periodiek worden uitgevoerd kunnen wij hier gebruik van maken in de jaarrekeningcontrole. Deze adviespunten hebben niet een directe impact op onze controlewerkzaamheden, maar zijn wel wenselijk.

3. Bevindingen IT-beheersing

3.2 Toegangsbeveiliging en wijzigingsbeheer

De conclusies die wij op basis van onze werkzaamheden trekken over de algemene inrichting van IT bij uw organisatie, delen wij op deze pagina met u.

Authenticatie

Door middel van authenticatie wordt geborgd dat een gebruiker zichzelf kan identificeren binnen een geautomatiseerde omgeving. Kort gezegd: de gebruiker toont aan dat hij/zij inlogt met een eigen persoonsgebonden account en daarmee is wie hij/zij claimt te zijn. Wij scharen onder dit onderwerp m.n. de wachtwoordvereisten.

Autorisatie

Op het gebied van autorisatie zijn verschillende vormen van diepgang te definiëren. Wat wij onderzoeken en aan u rapporteren als het gaat om de randvoorwaarden rondom autorisatie, zijn de rechten die de mogelijkheid bieden om autorisatiestructuren te wijzigen en of deze rechten belegd zijn bij functionarissen met een onafhankelijke positie ten opzichte van de jaarrekening. Dit geldt voor zowel rechten op applicatie- als database-niveau en voor applicaties in scope van onze controle. Daarnaast is een effectieve vaste werkwijze voor het toekennen van rechten noodzakelijk om gedurende een periode te kunnen steunen op het feit dat rechten adequaat beperkt zijn.

Wijzigingsbeheer

Bij het doorvoeren van wijzigingen in software-omgevingen ontstaan risico's voor de bedrijfsvoering van uw organisatie. Wij verwachten daarom dat het proces voor wijzigingen een proces doorloopt, waarmee de risico's die gelopen worden, zijn ingeschat, worden geadresseerd en dat hierop maatregelen genomen worden.

Authenticatie	Autorisatie	Wijzigingsbeheer	Omgeving
Netwerk n.v.t.			Ten aanzien van het logische toegangspad voor gebruikers naar de applicaties toe is het netwerk het eerste toegangspunt. Voor het netwerk wordt er gebruik gemaakt van de RID. De RID verschaft gebruikers van haar diensten jaarlijks met een ISAE 3402 Type 2 verklaring. Deze verklaring wordt doorgaans medio maart gedeeld. Middels een ISAE 3402 Type 2 verklaring geeft de uitvoerder (RID) zekerheid richting de gebruikers over de kwaliteit van de interne beheersing. Tot nu toe is hierom geen auditinformatie beschikbaar ten aanzien van het netwerk.
Key2Financiën 			Voor Key2Financiën is een wachtwoordbeleid ingericht. Dit ingestelde wachtwoordbeleid voldoet aan de vereisten welke waarborgen geven voor de authenticiteit van gebruikers. De hoge rechten in de applicatie zijn niet beperkt tot onafhankelijke functionarissen. Dit wil zeggen dat er twee accounts zijn van die medewerkers betrokken zijn bij de financiële verslaglegging in het kader van de jaarrekeningcontrole. Er wordt geen zichtbare periodieke controle uitgevoerd op gebruikers en gebruikersrechten binnen de applicatie en er is geen functie-autorisatie matrix opgesteld. Wij adviseren u om de rechten opnieuw te beoordelen, functiescheiding in kaart te brengen en een periodieke controle uit te voeren op de inrichting van de rechten binnen de applicatie en dit vast te leggen. Ten aanzien van wijzigingsbeheer hebben wij door middel van gegevensgerichte controle op de releasenotes kunnen vaststellen dat nieuwe releases geen impact hebben gehad op de jaarrekeningcontrole. Het is wel aan te bevelen om de wijzigingsprocedure verder te formaliseren. De huidige procedure voldoet grotendeels echter ontbreekt het aan een laatste inhoudelijke goedkeuring van de 'applicatie-eigenaar'. In bijlage I hebben wij aandacht aan het onderwerp wijzigingsbeheer besteed.

3. Bevindingen IT-beheersing

3.2 Toegangsbeveiliging en wijzigingsbeheer

De conclusies die wij op basis van onze werkzaamheden trekken over de algemene inrichting van IT bij uw organisatie, delen wij op deze pagina met u.

Authenticatie

Door middel van authenticatie wordt geborgd dat een gebruiker zichzelf kan identificeren binnen een geautomatiseerde omgeving. Kort gezegd: de gebruiker toont aan dat hij/zij inlogt met een eigen persoonsgebonden account en daarmee is wie hij/zij claimt te zijn. Wij scharen onder dit onderwerp m.n. de wachtwoordvereisten.

Autorisatie

Op het gebied van autorisatie zijn verschillende vormen van diepgang te definiëren. Wat wij onderzoeken en aan u rapporteren als het gaat om de randvoorwaarden rondom autorisatie, zijn de rechten die de mogelijkheid bieden om autorisatiestructuren te wijzigen en of deze rechten belegd zijn bij functionarissen met een onafhankelijke positie ten opzichte van de jaarrekening. Dit geldt voor zowel rechten op applicatie- als database-niveau en voor applicaties in scope van onze controle. Daarnaast is een effectieve vaste werkwijze voor het toekennen van rechten noodzakelijk om gedurende een periode te kunnen steunen op het feit dat rechten adequaat beperkt zijn.

Wijzigingsbeheer

Bij het doorvoeren van wijzigingen in software-omgevingen ontstaan risico's voor de bedrijfsvoering van uw organisatie. Wij verwachten daarom dat het proces voor wijzigingen een proces doorloopt, waarmee de risico's die gelopen worden, zijn ingeschat, worden geadresseerd en dat hierop maatregelen genomen worden.

Authenticatie	Autorisatie	Wijzigingsbeheer	Omgeving
ZorgNed 			Voor ZorgNed geldt dat gebruikers inloggen op basis van gebruikersnaam en wachtwoord daarnaast is er een tweede factor authenticatie ingericht. De vereisten van de wachtwoorden zijn van voldoende kwaliteit om de authenticiteit van gebruikers te waarborgen. De hoge rechten in de applicatie zijn op het moment beperkt tot onafhankelijke functionarissen. Er wordt echter geen zichtbare periodieke controle uitgevoerd op gebruikers en gebruikersrechten binnen de applicatie en er is geen functie-autorisatie matrix opgesteld. Wij adviseren u om de rechten opnieuw te beoordelen, functiescheiding in kaart te brengen en een periodieke controle uit te voeren op de inrichting van de rechten binnen de applicatie en dit vast te leggen. Ten aanzien van wijzigingsbeheer hebben wij door middel van inspectie van de door de applicatiebeheerder beschreven procedure geconstateerd dat wijzigingen in samenspraak met andere gemeenten worden doorgevoerd. Het proces inzake het testen en goedkeuren wordt ook in samenspraak met andere gemeenten gedaan. Hierdoor is er een proces ontstaan wat wij als beperkt toetsbaar achten. In bijlage I hebben wij aandacht besteed aan het onderwerp wijzigingsbeheer, waarin wij een toetsbaar proces beschrijven.

3. Bevindingen IT-beheersing

3.3 Continuïteitsmaatregelen en beveiliging

Let op: de onderwerpen volgen uit interviews en hierop zijn door ons over het algemeen geen testwerkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen dat de IT-omgeving is ingericht zoals ons voorgesteld is. Dit beperkt de zekerheid die u kunt ontleen aan de door ons beschreven aandachtspunten.

Continuïteitsmaatregelen

Recovery Point Objective (RPO): De RPO is het punt in de tijd tot waar men minimaal de gegevens moet kunnen herstellen. Het is dus de acceptabele hoeveelheid aan dataverlies uitgedrukt in tijd.

Back-ups: Het maken van back-ups wordt bij de gemeente De Bilt uitbesteed aan de RID. Er wordt gebruik gemaakt van een tweede omgeving waar back-ups feitelijk doorlopend gemaakt worden. Voor verdere retentie worden deze ook extern opgeslagen. De afspraken hieromtrent zijn vastgelegd in uw back-up beleid.

De aanwezigheid en functionaliteit van de door de u gemaakte back-ups wordt in de basis jaarlijks, op basis van een uitwijktest, gecontroleerd. Dit jaar heeft de gemeente geen uitwijktest verricht.

Recovery Time Objective (RTO): Een RTO is de tijd waarna een proces/middel na een onderbreking moet teruggebracht zijn op een aanvaardbaar niveau, om een onacceptabele impact op de organisatie te vermijden.

Recovery: Het uitvoeren van recovery tests wordt uitgevoerd door uw ICT afdeling. De afspraken hieromtrent zijn vastgelegd in uw back-up beleid.

Uitwijk: Bij de gemeente De Bilt is er een uitwijklocatie welke wordt aangeboden door de RID.

Beveiliging: De beveiliging van de IT-omgeving delen wij op in verschillende aspecten, welke wij hieronder hebben weergegeven.

Fysieke beveiliging:

Intern: Er wordt bij de gemeente gebruik gemaakt van een pasjes/badges-systeem omtrent de toegang van de niet publieke ruimte.

Vervolg Beveiliging

Remote access: Voor het vanaf een externe locatie inloggen op het netwerk of in de applicaties is een extra beveiligingsmaatregel in de vorm van tweefactor authenticatie actief. Daarnaast wordt dit ook intern op locaties van de gemeente toegepast.

Preventie: Een firewall en virusscanner is aanwezig en wordt actief beheerd door uw beheerder.

Monitoring: Ten aanzien van monitoring maakt de gemeente gebruik van de RID. Deze beschikken onder andere over een ISO27001 certificaat waar monitoring tevens onderdeel van is.

3. Bevindingen IT-beheersing

3.4 Adviespunten zonder directe impact

Let op: de onderwerpen volgen uit interviews en hierop zijn door ons over het algemeen geen testwerkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen dat de IT-omgeving is ingericht zoals ons voorgesteld is. Dit beperkt de zekerheid die u kunt ontfangen aan de door ons beschreven aandachtspunten.

Beleid en Plannen

Beleid

Binnen de gemeente De Bilt zijn er verschillende beleidsstukken, dit betreffen stukken voor het IT beleid en informatiebeveiliging. In deze beleidsstukken zijn de uitgangspunten voor IT beheer beschreven. Wij hebben door middel van inspectie vastgesteld dat niet alle beleidsstukken recente stukken betreffen, u hebt echter aangegeven dat deze beleidsstukken relevant en actueel blijven tot deze vervangen/herschreven worden.

Verantwoordelijkheden en functiescheiding

Wij verwachten dat binnen uw organisatie duidelijke afspraken zijn gemaakt ten aanzien van verantwoordelijkheden over uitvoering en strategie op het gebied van IT.

Dit wil zeggen dat er een duidelijke scheiding bestaat tussen afdelingen en de verantwoordelijkheden van IT. Kijkend naar de inrichting van de verschillende onderdelen van IT en de afspraken die daar over gemaakt zijn hebben wij door middel van inspectie vastgesteld dat in de applicaties dit onderscheid niet altijd bestaat.

Beheersing van incidenten

Om de performance van uw IT systemen en eventueel de performance van uw IT dienstverlener te monitoren, is registratie van de incidenten en problemen van belang.

Hierdoor verkrijgt u inzicht in de performance van uw systemen, wij hebben vernomen dat er bij de gemeente een ticketsysteem beschikbaar is. De RID zal de verstoringen rubriceren en waar nodig te escaleren. De initiële identificatie van verstoringen en mogelijke incidenten wordt door de gemeente verricht.

Uitvoering beheersingsmaatregelen IT

Op verschillende vlakken worden (nog) geen of onvoldoende toetsbare beheersingsmaatregelen uitgevoerd binnen uw organisatie. Denk aan:

- Procedure voor wijzigingsbeheer
- Periodieke integrale controle op actieve gebruikers in de applicaties
- Periodieke controle op uitvoering van wachtwoordbeleid
- Periodieke controle op inrichting van rechten in het systeem conform beleid

Wij hebben vernomen dat op deze gebieden wel werkzaamheden worden verricht door diverse medewerkers, maar dat deze werkzaamheden niet zichtbaar worden vastgelegd. Hierdoor is de uitvoering voor ons niet toetsbaar.

Deze procedures en daaruit volgende controlemaatregelen zorgen ervoor dat uw organisatie grip houdt op de IT-omgeving en faciliteren dat de randvoorwaarden, die de effectiviteit van ingerichte beheersingsmaatregelen beïnvloeden, van voldoende niveau zijn.

3. Bevindingen IT-beheersing

Bijlage wijzigingsbeheer

Bij het doorvoeren van wijzigingen in software-omgevingen ontstaan risico's voor de bedrijfsvoering van uw organisatie. Wij verwachten daarom dat het proces voor wijzigingen een proces doorloopt, waarmee de risico's die gelopen worden, zijn ingeschat, worden geadresseerd en dat hierop maatregelen genomen worden. Wij hebben onderstaand aangegeven wat wij verwachten per fase. Onder wijzigingen verstaan wij niet alleen nieuwe versie updates, maar ook aanpassingen in (kritieke) systeemconfiguraties.

Proces	Onze verwachting
Risico inschatting	Voor iedere software wijziging is het relevant om te beoordelen wat de risico's zijn die de wijziging met zich mee brengt voor de hoofdprocessen. Daarnaast moet beoordeeld worden welke geïdentificeerde technische en organisatorische wijzigingsrisico's er spelen bij het uitvoeren van de change, in het bijzonder wanneer er sprake is van maatwerk. Hiermee beoordeelt u per wijziging welke nieuwe of gewijzigde functionaliteit een risico vormt voor een goede werking van uw bedrijfsvoering.
Opstellen testplan en aanpak	Vanuit de geïdentificeerde risico's kan een testplan worden gemaakt waarin de te testen elementen van de software benoemd zijn evenals de inhoudelijk uit te voeren testwerkzaamheden op deze elementen. Belangrijke elementen hierin zijn go/no-go momenten, het maken van een back up voor implementatie, een fall-back scenario in het geval een implementatie mislukt en het definiëren van de impact op de organisatie (denk bijvoorbeeld aan het opleiden van medewerkers)
Testen en documenteren	Softwarewijzigingen kunnen gestructureerd worden getest, na het correct uitvoeren van de voorgaande twee stappen. Het maken van een gedegen vastlegging van testwerkzaamheden is van belang voor de aantoonbaarheid en controleerbaarheid van de uitgevoerde stappen. Daarnaast kan de vastlegging van testwerkzaamheden een belangrijke bron van informatie zijn als er onverhoopt na het doorvoeren van de wijziging toch verstoringen van uw bedrijfsvoering optreden.
Gebruikers acceptatie	Een wijziging is pas effectief als deze niet alleen is geaccepteerd vanuit een technisch oogpunt, maar ook vanuit de gebruikersorganisatie. Wij verwachten daarom een formele goedkeuring vanuit de gebruikersorganisatie, zowel voor implementatie als na de implementatie. Het kan natuurlijk ook voorkomen dat het nodig is om gebruikers te informeren over bijzonderheden als gevolg van de wijziging, zoals veranderingen in de werkwijze of aandachtspunten bij het gebruik van de applicatie.

